

Parempi internet

**Nuorten ajatuksia ja toiveita paremmasta netistä sekä vanhempien
suhtautumisesta netin käyttöön**

Pro gradu -tutkielma
Hanne Korpelainen
KTK / mediakasvatus
Lapin yliopisto
2016

Lapin yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta

Työn nimi: Parempi internet – Nuorten ajatuksia ja toiveita paremmasta netistä sekä vanhempien suhtautumisesta netin käyttöön

Tekijä: Hanne Korpelainen

Koulutusohjelma/oppiaine: mediakasvatus

Työn laji: Pro gradu -työ Laudaturtyö__ Lisensiaatintyö__

Sivumäärä: 74

Vuosi: 2016

Tiivistelmä:

Internet on vahvasti läsnä nuorten arjessa. Nykypäivän nuorista voidaan puhua diginatiiveina tai milleniaaleina, joille ei ole olemassa eroa online ja offline -elämällä, vaan netti kuuluu esimerkiksi kaverisuhteiden ylläpitoon siinä missä kasvokkainkin kontakti. Tutkielmassani tarkastelen 11-17-vuotiaiden nuorten netin käyttöä nuorten toiveiden kannalta, mikä tekisi nuorten mielestä netistä paremman. Tätä tarkastelen tutkimalla nuorten kokemuksia ja toiveita siitä, miten he kokevat huoltajiensa suhtautuvan netin käyttöönsä sekä mikä tekisi nuorten mielestä netistä paremman.

Tutkimukseni toteutettiin lomaketutkimuksena yhteistyössä Verkkonuorisotyön kehittämiskeskus Verken kanssa vuoden vaihteessa 2013-2014. Aineistossa olen tarkastellut sanallisia vastauksia aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin. Tutkimukseen vastasi yhteensä 365 11-17-vuotiasta nuorta. Tutkimuksen tuloksia on hyödynnetty osana vuoden 2014 Mediataitoviikkoa.

Tutkimuksessani nousi esiin, että suomalaisnuoret ovat päälähtöisesti melko tyytyväisiä huoltajiensa suhtautumiseen oman netin käyttöönsä suhteen, eivätkä koe, että kaipaisivat apua nettiasioissa. Vastajat, jotka mainitsivat toivovansa toisenlaista suhtautumista vanhemmiltaan, kertoi kaipaavansa lisää yhteistä aikaa netin parissa, enemmän rajoituksia tai vapautta nettiin liittyen tai apua tekniikan kanssa.

Nuorten toiveet siitä, miten internet muuttuisi paremmaksi, liittyi paljolti jonkin asian loppumiseen tai katoamiseen: nettikiusaaminen loppuisi, pedofiilit ja muut ahdistelijat häviäisivät, ei olisi seksuaalisia sisältöjä tai mainoksia ja myöskin virukset olisivat historiaa. Vastajista vajaa kolmannes mainitsi käyttäytymisen olevan asia, joka muuttaisi nettiä paremmaksi. Netin käyttäytyjien käyttäytymisen alle luokittelin nettikiusaamiseen, netiketin noudattamisen sekä häirintäviesteihin liittyvät vastaukset.

Avainsanat: diginatiivit, netin käyttö, sisällönanalyysi, nuoret

Muita tietoja:

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi

Suostun tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi__
(vain Lappia koskevat)

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	3
2. NUORTEN NETIN KÄYTTÖ	6
2.1. NUORTEN NETIN KÄYTÖN YKSITYISYYS.....	7
2.2. NUOREN NETIN KÄYTÖN HAASTEET	10
2.3. NETIN KÄYTÖN HYÖDYT JA MAHDOLLISUUDET	15
3. DIGITAALINEN KUILU	18
3.1. DIGINATIIVIT	18
3.2. DIGITAALISET MAAHANMUUTTAJAT	19
4. NETTIVANHEMMUUS JA VANHEMMUUDEN TYYLIT	21
5. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	25
5.1. TUTKIMUSKYSYMYKSET	25
5.2. AINEISTOLÄHTÖINEN SISÄLLÖNANALYYSI.....	26
5.4. TUTKIMUSETIIKKA JA TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS.....	29
6. TULOKSET	33
6.1. MITÄ HUOLTAJILLE EI KERROTA	36
6.2. NUORTEN KOKEMUKSET HUOLTAJIEN SUHTAUTUMISESTA	39
6.3. NUORTEN TOIVEET HUOLTAJIEN SUHTAUTUMISESTA	41
6.4. PAREMPI INTERNET	43
6.4.1. Käyttäytyminen netissä	44
6.4.2. Valvonta ja rajoittaminen.....	46
6.4.3. Lapsille ja nuorille sopivat sisällöt	48
6.4.4. Käytettävyys ja turvallisuus	50
6.4.5. Enemmän vapautta.....	50
7. YHTEENVETO JA POHDINTA.....	52
LÄHTEET	55
LIITTEET.....	63
LIITE 1.....	63

1. Johdanto

Nuorten netin käyttö on jokapäiväistä ja voisi melkein sanoa, joka-aikaista. Nykypäivän netti kulkee mukana taskussa, ja netissä ei olla enää pientä hetkeä päivässä, vaan tavoitettavuus netin kautta on koko aikaista. Nykypäivän diginatiivit eivät erottele elämäänsä online ja offline -ajan välillä, kuten heidän huoltajansa saattavat tehdä, mikä voi johtaa näkemuseroihin netin käytön määrän tai muodon suhteen kotona. Diginatiivien huoltajina toimivat varsin erilaisessa mediayhteiskunnassa kasvaneet digitaaliset maahanmuuttajat.

Tarkastelen tutkielmassani nuorten kokemuksia siitä, millaiseksi he kokevat huoltajiensa suhtautumisen omaan netin käyttöönsä ja millaista suhtautumista nuoret toivovat. Lisäksi tarkastelen, mikä tekisi internetistä nuorten mielestä paremman.

Graduni aineisto on kerätty vuodenvaihteessa 2013-2014 yhteistyössä Verkkonuorisotyön valtakunnallisen kehittämiskeskus Verken kanssa. Kysely oli esillä kuvasivusto IRC-galleriassa sekä Otavamedian nuorten lehtien sivustoilla, lisäksi sitä linkitettiin esimerkiksi uutiskirjeissä sekä Facebook -sivustoilla. Kysely tuloksia on tarkasteltu vuoden 2014 mediataitoviikon yhteydessä parempi internet -teemaan liittyvien vastausten osalta.

Nuorten kokemuksista tai toiveista liittyen aikuisten suhtautumiseen netin käyttöön liittyvissä kysymyksissä ei juurikaan löydy tutkimusta. Sen sijaan tutkimuksissa on monesti nostettu esiin aikuisten näkökulma ennen kaikkea oppimisen ja erilaisten huolten ja riskien näkökulmasta. Huolinäkökulmassa painottuvat netin vaaratekijät sekä erilaiset huolet haitallisista sisällöistä tai liiallisesta netin käytön määrästä. Useimmiten nettiyhteisöjen uhkiin liittyvää keskustelua käyvät aikuiset - vanhemmat, asiantuntijat sekä ammattikasvattajat (Noppari & Uusitalo, 2011, 141). Oppimisen näkökulmasta taas painottuu verkon

ja ennen kaikkea sosiaalisen median tarjoamat mahdollisuudet niiden hyödyntämisen osana formaalia tai informaalia opetusta ja oppimista.

Keskityn tutkimuksessani 11-17-vuotiaisiin lapsiin ja nuoriin. Tutkimuskirjallisuudessa ikäryhmään viitataan usein esimerkiksi termeillä diginatiivit tai milleniaalit. Tälle ikäryhmälle internet on osa jokapäiväistä arkea, mikä tuli myös ilmi tutkimuksen tuloksissa netin käytön määriä selvittäessä. Teoreettisen viitekehyksen tutkielmalleni muodostaa tutkimustieto ikäryhmän netin käytön tavoista sekä vanhempien suhtautumisesta ja kontrollista.

Nuorten netin käytön tapoja tarkastelen kolmesta eri teemasta: netin käytön yksityisyydestä ja julkisuudesta, sen riskeistä sekä mahdollisuuksista. Tutkimuksessani painottuvat netin negatiiviset puolet, koska nuoret ovat maininneet kyselyssä tekijöitä, jotka tekisivät netin paremmaksi – tällaisia teemoja olivat esimerkiksi parempi käyttäytyminen netissä sekä netin sisältöjen soveltuvuus lapsille ja nuorille, joka piti sisällään esimerkiksi toiveen seksuaalisten sisältöjen poistumisen kokonaan. Vaikka tuloksissa painottuvat kysymyksen asettelu vuoksi netin haittapuolet, tuo iso osa vastanneista esille netin käytön olevan heille positiivinen kokemus – he käyttävät nettiä päivittäin ja seuraavat useita sosiaalisen median sivustoja, eivätkä koe kaipaavansa lisätukea netin käytölleen vanhemmiltaan. Siksi teoriaosuudessa käsittelen lyhyesti myös netin käytön mahdollisuuksia ja sen tarvetta esimerkiksi nuorten osallisuuden sekä lapsen oikeuksien sopimuksen toteutumisen kannalta.

Kuten todettu, löytyy lasten ja nuorten kokemuksiin ja toiveisiin aikuisten suhtautumisesta varsin vähän tutkimustietoa. Tästä syystä on tutkimukseni metodina aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Teoriaosuudessa tarkastelen vanhempien suhtautumisesta tuotettua tutkimustietoa vanhemmuuden tyylien näkökulmasta. Vanhemmuuden tyylien arvioinnissa on ensisijaisesti tutkittu aikuisia ja lasten ja nuorten kokemuksia vanhemmuuden tyyleistä on tutkittu varsin vähän netin käyttöön liittyen. En tutkielmaani löytänyt lainkaan tutkimustietoa siitä, mitä lapset ja nuoret itse toivoisivat aikuisilta netin käyttöön liittyen.

Teoriaosuudessa tarkastelen lisäksi digitaalista kuilua tutkimuksen kohteena olevien diginatiivien sekä nyt kasvatusvastuussa olevien sukupolvien välillä. Erot digitaalisten medioiden ja ennen kaikkea sosiaalisen median käytön tavoissa vaikuttavat osaltaan aikuisten suhtautumiseen nuorten netin käyttöön ja ristiriidat näkemyksissä osaltaan vaikuttavat myös siihen, saako nuori toivomansa kaltaista tukea ja kannustusta netin käyttöönsä.

Vastaajat ovat eritelleet kyselylomakkeessa, sitä, mikä tekisi heidän mielestään netistä paremman. Vastauksissa nousi esiin ennen kaikkea nettikiusaamisen ja huonon käyttäytymisen yleisyys netissä – yli neljännes kakista kyselyyn vastanneista mainitsi netin muuttuvan paremmaksi, jos ihmiset käyttäytyisivät netissä. Parempaa käyttäytymistä toivottiin esimerkiksi nettikiusaamisen loppumisen ja netiketin noudattamisen kautta. Eri tutkimusten mukaan kymmesosasta jopa neljännes nuorista olisi kohdannut nettikiusaamista, millä selittynee vastausten yleisyys tässäkin yhteydessä.

Vastaajat kokivat myös netin paranevan esimerkiksi sillä, että seksuaaliset sisällöt lähtisivät netistä pois ja netissä olisi enemmän lapsille ja nuorille sopivia sisältöjä. Sisältöjä toivottiin ennen kaikkea omalle ikäryhmälle lisää. Nuoret toivoivat myös helpompikäyttöisiä nettisivuja sekä viruksettomuutta. Muutamassa vastauksessa tuli ilmi diginatiivien toiveet nettisivujen ulkoasusta käytettävyyteen liittyen ja viitattiin ”kökköihin 90-luvulla tehtyihin” sivustoihin. Vain pieni osa vastanneista toivoi enemmän vapautta netin käyttöönsä liittyen.

2. Nuorten netin käyttö

Digitaalisen ajan lapsille, diginatiiveille, internet on jokapäiväinen toimintaympäristö. Nuorille internet on fyysisten tilojen jatke, eivätkä he ole tottuneet ajattelemaan elämää ”online” ja ”offline”, verkossa ja verkon ulkopuolella, kuten vanhemmat sukupolvet. Nuorille internet on osa arkea ilman jaottelua ”tosielmään” ja nettielmään. (Palfrey & Gasser 2008, 7; Haasio 2016, 14.)

Eurooppalaiset 9-16-vuotiaat nuoret käyttävät päivässä keskimäärin 88 minuuttia internetissä, ja yleensä nettiin mennään ensi kerran noin 7-8-vuoden iässä. Netin käytön kärjessä Euroopassa ovat Pohjoismaat, kun taas vähiten nettiä käytetään Etelä-Euroopassa. Perheissä, joissa vanhemmat käyttävät internetiä usein, viettävät lapsetkin enemmän aikaa netissä. (Livingstone, Haddon, Görzig & Ólafsson 2011a, 12.)

Nettiä käytetään yleisimmin kotona, ja monilla 9-16-vuotiaista on pääsy nettiin itsenäisesti omassa huoneessa. Itsenäisen netin käytön määrä on vuosien 2010 ja 2014 välillä lisääntynyt: kun 2010 joka toinen ikäryhmästä käytti nettiä omassa makuuhuoneessaan viikoittain, oli vastaava luku 2014 kaksi kolmesta. 11-16-vuotiailla yleisimmät netin käyttötavat olivat videoiden katselu ja netin käyttö kommunikoinnin välineenä. Internetiä käytetään paljon myös koulutehtävien tekoon ja pelaamiseen toisen kanssa. (Livingstone, Mascheroni, Ólafsson, Haddon 2014.)

2.1. Nuorten netin käytön yksityisyys

EU Kids Online -tutkimuksen mukaan suomalaisvanhemmat ovat kiinnostuneita lastensa netin käytöstä. Tutkimuksessa myös selvisi, että Suomessa vanhemmat olettavat lastensa kokeneen enemmän ikävyvyyksiä, kuten häirintää, internetissä kuin mitä lapset itse raportoivat kokeneensa. Lähes kaikissa muissa maissa tulokset olivat päinvastaisia. (Kupiainen, Suoninen, Kotilainen, Nikunen 2012, 21.)

Lasten ja vanhempien näkemykset aikuisten valvonnasta netin käytön suhteen olivat ristiriidassa keskenään: 98% vanhemmista sanoi aktiivisesti rajoittavansa lastensa netin käyttöä, mutta lapsista vain 89% koki vanhempiensa rajoittavan netin käyttöönsä. Samankaltaista eriäväisyyttä vastauksissa oli Suomen ohella ainoastaan Ruotsissa. Kysyttäessä lasten internetin käytön tarkkailusta ero vanhempien ja lasten näkemysten välillä oli jopa 30 prosenttiyksikköä. (Kupiainen ym. 2012, 12)

Suomessa ja Ruotsissa, joissa lasten ja vanhempien näkemykset nettivalvonnan suhteen eivät kohtaa, ilmoittivat lapset saavansa tukea netin käyttöönsä erityisesti kavereiltaan. Kuitenkin koko EU:n tilannetta tarkasteltuna eniten lapset saivat tukea vanhemmiltaan (68%), toiseksi eniten opettajilta (58%) ja vasta kolmantena kavereilta (44%). Vanhemmat teini-ikäiset sekä alempiin sosioekonomisiin luokkiin kuuluvat lapset saavat tukea vanhempiaan enemmän opettajilta. (Kupiainen ym. 2012, 12.)

Koko EU:ssa lapsista kaksi kolmasosaa (68%) ajattelee vanhempiensa tietävän paljon tai melko paljon heidän netin käytöstään. Alle puolet (44%) lapsista kokee, että vanhempien puuttuminen rajoittaa heidän netin käyttöönsä, kun taas 11% lapsista kokee, että se rajoittaa paljon. 15% lapsista toivoisi, että vanhemmat tekisivät vähän tai paljon enemmän ja 12% vähemmän asioita lasten netin käytön suhteen. Myös opettajan kokee puolet tutkimukseen osallistuneista lapsista osoittaneen kiinnostusta heidän netin käyttöönsä ja jopa 73% kokee opettajan vaikuttaneen siihen jollain tavoin (Haddon & Livingstone 2012, 3.)

Etenkin pienten lasten osalla kodeissa harjoitetaan ahkerasti median kontrollia, tärkeimpänä keinona vanhempien mediakontrollille on rajoittaminen. Rajoittaminen koskee median äärellä vietettyä aikaa, paikkaa sekä sisältöjä. (Uusitalo, Vehmas & Kupiainen, 2011, 125.) Lasten vanhetessa netin käyttökin yksityistyy ja 13-16-vuotiaat käyttävät nettiä omassa huoneessaan. Shin tutkimuksessa (2015, 656) 7-12-vuotiaiden lasten huoltajien keskuudessa yleisimmiksi netin käytön valvonnan keinoiksi nousivat netin käytön ajan rajoittaminen, paikan asettaminen yhteiseen tilaan, jossa vanhemmat pystyvät valvomaan nettiä sekä luvan kysyminen vanhemmilta ennen nettiin menoa. Vanhemmat kuitenkin harvoin aktiivisesti seurasivat, mitä lapsi netissä teki esimerkiksi kyselemällä tai selaamalla selaushistoriaa. Ofcomin tutkimuksen mukaan suuri osa vanhemmista kokee, että nuori tietää netistä enemmän, kuin vanhempi itse: 12-15-vuotiaiden brittinuorten vanhemmista näin ajatteli 66% (Ofcom 2015, 123).

Borcan, Binan, Kellerin, Gilbertin ja Begottin (2015, 53) tutkimuksessa nousi esiin, että yleisin syy konflikteihin nuorten ja huoltajien välillä liittyen internetin käyttöön oli aikuisten huoli nettiin liittyvistä riskeistä. Ensimmäinen oli aikuisten huoli internetiin liittyvistä riskeistä, kuten vieraiden ihmisten tapaaminen, vaaralliset internetsivut, epäsoviva sisältö sekä liika internetin käyttö. Nämä huolet ovat vanhemmilla yleisiä (Sorbring 2014, Borcan ym. 2015, 56, mukaan). Vanhemmat eivät kuitenkaan paljasta huolenaiheita lapsilleen, mutta nuoret raportoivat kohtaavansa vanhemmiltaan epäluottamusta suhteessa netin käyttöönsä. Nuoret esimerkiksi raportoivat vanhempien tarkistavan kaiken olevan hyvin ”joka viides minuutti”, kyselevän ”liian monia” kysymyksiä ja jopa katsovan näytöltä mitä nuori tekee netissä. Tutkimuksen tuloksissa tuli selvästi ilmi, että nuoret kokevat internetin käytön olevan yksityistä ja autonomista. Lisäksi konflikteja aiheutti sukupolvien väliset näkemuserot netin käytön syistä ja arvoista. (Borca ym. 2015, 53, 56.)

Ofcomin tutkimuksessa (2015) selvisi, että 12–15-vuotiaiden vanhemmat luottivat tyttöihin poikia enemmän siinä, mitä tulee turvalliseen netin käyttöön:

61% tyttöjen vanhemmista oli vahvasti sitä mieltä, että nuori käyttää nettiä turvallisesti, pojilla vastaava luku oli 45%.

Konflikteja internetin käytössä tulee Borcan ym. (2015, 56) tutkimuksen mukaan myös internetin käyttöön liittyvistä säännöistä ja niiden noudattamisesta. Kaksi kolmannesta sekä vanhemmista että nuorista (12-17-vuotiaista) sanoivat, että nuoret tekevät internetissä asioita, joista eivät tahdo huoltajiensa tietävän (Leinhart 2005, Borcan ym. 2015, 56 mukaan). Myös Livingstone ja Bober (2005, Borcan ym. 2015, 56, mukaan) tutkimuksissa 65 prosenttia eurooppalaisista nuorista (12-19-vuotiaat) raportoi yrittäneensä piilottaa vanhemmiltaan, mitä tekevät internetissä. Borcan ym. tutkimuksessa ilmeni, että monet nuoret rikkovat vanhempien netin käytölle asettamia sääntöjä, kuten aikarajoituksia.

Netin käytön yksityistymiseen vaikuttavat myös laitteet, joilla nettiä käytetään. Kun vuonna 2010 EU Kids Online -tutkimuksen mukaan yli puolet 9-16-vuotiaista nuorista käytti nettiä vain tietokoneella, oli vuonna 2014 jo yli 40 prosentilla mahdollisuus netin käyttöön omalla mobiililaitteella. Mobiililaitteet mahdollistavat myös erilaiset paikat, missä nettiä käytetään – pöytätietokone edellytti koneen ääressä istumista netin käyttöön, mutta nyt nettiä voidaan käyttää omassa makuuhuoneessa. Mobiililaitteiden lisääntyminen on tutkimuksen mukaan lisännyt myös netin käyttöä lapsen tai nuoren omassa huoneessa. (Vincent 2015, 4.)

Borcan ym. (2015, 56) tutkimuksessa nuoret kertoivat myös käyttävänsä internetiä yhdessä vanhempiensa kanssa. He surffailevat yhdessä internetissä tai jakavat aktiviteetteja tai informaatiota. Nuoret myös auttavat vanhempiaan internetin käytössä, kuten lippujen ostamisessa verkossa.

Sosiaalinen media on lähes aina julkista. Boyd (2014, 32) kuitenkin toteaa nuorten usein oletettavan, että heidän sosiaalisen median julkaisujensa ainoa yleisö on he, ketkä nuoret ovat itse valinneet ”kavereiksi” tai ”seurattavaksi”. Monet sosiaalisen median kanavat antavat mahdollisuuden rajoittaa yksityisyysasetuksia, mutta monet nuoret myös tahtovat olla tekemättä näin, jotta voivat olla yhteydessä ihmisiin, jotka jakavat samat kiinnostuksen kohteet.

Boyd (2014, 33) vertaa sosiaalisen median julkaisuja päivällisjuhliin, joissa keskustelun tiimellyksessä unohtaa muun huoneen ja tulee näin paljastaneeksi ehkä yksityisempiäkin asioita muiden kuullen. Sosiaalinen media antaa mahdollisuuden tuoda itseään esille, rakentaa identiteettiä ja ylläpitää sosiaalisia suhteita, mutta median avoimuus sisältää kuitenkin myös kääntöpuolen. Nuoren käsitys julkaisun kohderyhmästä on usein epätarkka ja ihmisten keskustellessa tai jakaessa kuvia sosiaalisessa mediassa, on usein haastava muistaa, että katsojat, jotka eivät kommentoi voivat myös olla katsojia. Teinejä on usein arvosteltu siitä, etteivät he sosiaalisessa mediassa ota huomioon aikuisia sivustakatsojia. Sosiaalisen median haasteena on myös sen pysyvyys ja etsittävyys – esimerkiksi twiitit ja statuspäivitykset ovat helposti uudelleen lähetettävissä ja levitettävissä. (Pelastakaa lapset ry 2013, 12.)

2.2. Nuoren netin käytön haasteet

Jokapäiväinen netin käyttö pitää sisällään myös haasteita. Eu Kids Online - tutkimuksen mukaan suomalaisnuoret kohtaavat netissä vähiten haasteita muihin pohjoismaihin verrattuna. Nettiriskeiksi Kupiainen mainitsee muun muassa kiusaamisen, henkilötietojen väärinkäytön, seksuaalisen häirinnän sekä pornografisen sisällön. (Kupiainen 2013, 6-8.) Lapsilta itseltään myös kysyttiin samaiseen tutkimukseen liittyen, minkä he itse näkevät häiritsevän oman ikäisiään netissä. 9-16-vuotiaat tutkimukseen osallistujat nostivat suurimmiksi uhiksi seksuaaliset ja väkivaltaiset sisällöt, nettikontakteihin sekä käyttäytymiseen liittyvät uhkat. (Livingstone, Kirwin, Ponte & Staksrud, 2013, 2.)

Nuorten netin käytön haasteet liittyvät usein netin julkiseen luonteeseen, esimerkiksi kun nuori vastaanottaa asiattomia viestejä, kuten nettikiusaamista tai seksuaalissävytteisiä kommentteja. Nuoret ovat usein hyvinkin tietoisia nettiin liittyvistä turvallisuusasioista, mutta verkossa tapahtuvien riskien ei uskota osuvan omalle kohdalle (Pelastakaa lapset ry 2013, 12).

Nettikiusaamisen erottaa muusta kiusaamisesta luonnollisesti väline, jonka avulla kiusaaminen tapahtuu, eli tietokone, matkapuhelin tai muu elektroninen laite. Kiusaaminen on jatkuvaa ja tarkoituksellista asiatonta käytöstä toista ihmistä kohtaan. (cyberbullying.org; Forss 2015, 35.)

Hinduja ja Patchin (2014, 3) ovat tutkimuksessaan muotoilleet nettikiusaamisen nuorille näin: ”Nettikiusaamista on se, kun joku toistuvasti pilailee toisen henkilön kustannuksella verkossa tai jatkuvasti lähettää ikäviä viestejä tai tekstiviestejä tai kun joku julkaisee netistä ikävää sisältöä toisesta henkilöstä.” Nettikiusaamisen muotoja ovat muun muassa toisen nöyryyttäminen verkossa, ilkeä kommentointi, huhujen levittäminen, ryhmästä poissulkeminen ja uhkailu (MII 2015; Hinduja & Patchin 2014, 2). Myös Vuorma (2014, 27) sai opinnäytetyössään, joka käsitteli 7-luokkalaisten käsityksiä kiusaamisesta Facebookissa, samankaltaisia vastauksia liittyen nettikiusaamisen muotoihin, nuoret mainitsivat myös esimerkiksi valeprofiilien perustamisen sekä turhien ryhmien luomisen.

Huhtala ja Herkama (2012, 34) ovat artikkelissaan summanneet oppilaiden parissa kerätyn aineiston pohjalta nettikiusaamisen tavoitteet. Nämä ovat maineeseen ja statukseen vaikuttaminen, itsearvostukseen ja itsetuntoon vaikuttaminen, kiusatun eristäminen, omaisuuden vahingoittaminen sekä pelon aiheuttaminen. Omaisuuden vahingoittamiseksi verkossa Huhtala ja Herkama mainitsevat esimerkiksi virusten lähettämisen. Nettikiusaamisen motiiveiksi nuoret ovat maininneet esimerkiksi tekemisen puutteen, näyttämisen halun ja pilailun (Vuorma 2014, 31-32).

Kiusaaminen netissä on valitettavan yleistä: esimerkiksi Future School Researchin vuonna 2008 toteuttaman tutkimuksen vastanneista nuorista 32% kertoi, että heitä on kiusattu viimeisen vuoden aikana netissä. Yleisimpiä kiusaamisen muotoja olivat pilkkaavat kommentit, kuten haukkuminen tai ulkonäön tai mielipiteiden arvostelu. Lisäksi moni nuori oli kohdannut seksuaalista kommentointia sekä perättömien juorujen levittämistä itsestään. (Mikkola, 2008, 4.) Hinduja ja Patchin (2014, 3) toteavat arvioiden siitä, kuinka

suuri osa nuorista on kohdannut nettikiusaamista, vaihtelevan 10-40% välillä riippuen ikäryhmästä ja nettikiusaamisen määrittelystä. Heidän omassa tutkimustyössään 25% 11-18-vuotiaista lapsista ja nuorista kertoi, että heitä on joskus kiusattu netissä.

Nettikiusaamista kokeneet ovat kokeneet olonsa masentuneiksi, surullisiksi, vihaisiksi ja turhautuneiksi. Tutkimukset ovat linkittäneet nettikiusaamisen myös heikkoon itsetuntoon, perheen sisäisiin ongelmiin, heikkoon koulumenestykseen, kouluväkivaltaan sekä rikolliseen toimintaan. (Hinduja & Patchin 2014, 2.) Kuitenkaan kaikki lapset ja nuoret, vaikka olisivatkin kohdanneet nettikiusaamista, eivät koe sitä erityisen haitallisena: EU Kids Online -tutkimuksessa viisi prosenttia kertoi kohdanneensa nettikiusaamista, mutta heistä peräti 36 prosenttia ei kokenut sitä lainkaan haitallisena (Kupiainen 2013, 7).

Netin anonyymiys puhuttaa erityisesti ongelmien, kuten nettikiusaamisen, ilmetessä. Kuitenkin britannialaistutkimus osoittaa, että anonyymiydelle voi nuorten mielestä olla positiivisia vaikutuksia, kuten omien tietojen suojaaminen tai mahdollisuus ilmaista itseään vapaammin verkossa. Tutkimuksessa tutkittujen 15-17-vuotiaiden nuorten mielestä mahdollisuus anonyymiyteen netissä on hyvä asia, vaikka valtaosa oli kohdannut netissä huonoa käytöstä tuntemattomuuden turvin. (Youth IGF Project – Childnet International, 2013, 1.)

Laitilan ja Setälän opinnäytetyössä (2016, 29) 8-luokkalaisten keskuudessa ilmeni, että vastaajista vain 24% ei ollut törmännyt nettikiusaamiseen. Yleisimmiksi nettikiusaamisen areenoiksi sen sijaan mainittiin Ask.fm, jossa 59% vastanneista kertoi todistaneensa nettikiusaamista sekä Instagram, jossa vastaava luku oli 50 prosenttia. Kiusaamista oli nähty myös muissa nuorten suosimissa sosiaalisen median palveluissa kuten Whasapissa, Snapchatissa sekä Facebookissa.

Myös kontaktit tuntemattomien kanssa verkossa voi nousta riskiksi. Eu Kids Online -tutkimuksen mukaan lapset ja nuoret itse mainitsivat vieraiden ihmisten

kanssa juttelun olevan uhka nuorille netin käyttäjille. Yleisin riski suomalaislapsilla ja -nuorille netin käyttöön liittyen oli viestittely ennestään tuntemattomien kanssa verkossa. EU Kids Online -tutkimuksessa suomalaislapsista puolet kertoi olleensa netissä yhteydessä vieraiden kanssa, kun eurooppalaisten keskiarvo oli kolmekymmentä prosenttia. Eniten luku kertoo suomalaislasten ja -nuorten netin käytön määrästä – he käyttävät nettiä paljon ja ovat yhteydessä muihin ihmisiin. (Kupiainen 2013, 9.)

Nuorten mukaan netissä uusiin ihmisiin on helppo tutustua. Uusi kontakti voi löytyä niin foorumilta kuin nettipelaamisenkin parista. Osa nuorista myös kokee, että nettikaverin kanssa on jopa helpompi puhua, kuin reaali maailman kavereiden kanssa, mutta valtaosalla eivät nettikaverit eroa muista kavereista lankaan, toteaa Pelastakaa lapset ry:n vuonna 2010 toteuttaman kyselyn raportti. (Pelastakaa lapset ry 2011, 4-5.)

Eu Kids Online -tutkimuksessa vajaa kolmannes suomalaisvastaajista kertoi nähneensä netissä seksuaalista sisältöä, ja viidennes oli kokenut tämän häiritsevänä tai ahdistavana. Kupiainen kuitenkin näkee yllättävänä, että koko Euroopan alueella vain neljännes lapsista ja nuorista kertoi kohdanneensa netissä pornografista sisältöä. (Kupiainen 2013, 11.)

Pelastakaa lapset ry:n vuonna 2011 toteuttaman kyselyn mukaan nuoret saavat netin kautta seksuaalisävytteisiä viestejä ja ehdotuksia: alle 16-vuotiaaksi kyselyyn itsensä ilmoittaneista 33% kertoi saaneensa tämän kaltaisia viestejä, 16-18-vuotiaista tytöistä jopa yli 70 prosenttia oli vastaanottanut seksuaalissävytteisiä viestejä tai vihjailuja, ikäryhmän pojilla vastaava luku oli 26%. (Pelastakaa lapset 2011a; Pelastakaa lapset 2012).

Seksuaaliseen kontaktiin lapsen tai nuoren kanssa pyrkivällä henkilöllä voi olla erilaisia motiiveja: seksuaalinen kiinnostus kohdistuu lapseen tai nuoriin, iällä ei ole merkitystä tai varsinaisena tavoitteena on seksuaalisen kuvamateriaalin saaminen. Usein internetissä seksuaaliseen kontaktiin lapsen kanssa pyrkivä

henkilö on entuudestaan vieras, ja riskiä tämänkaltaisille yhteydenotoille lisää oma tai kavereiden julkinen profiili. (Pelastakaa lapset ry 2013, 14.)

Laki kieltää seksuaalissävyytteisten viestien tai kuvien lähettämisen alle suojaikärajan olevalle lapselle. Myös tällaisten linkittäminen ja reaaliaikainen seksuaalissävyytteinen kuvayhteys kuuluvat lain piiriin. Lisäksi laki kieltää seksuaalisesti välittyneiden tapahtumien kertomisen lapselle netissä. (otanvastuun.fi.)

Nuoret voivat myös itse aktiivisesti etsiä seksuaalisia kontakteja. Aikuiset saattavat esimerkiksi luvata chateissä alaikäiselle maksua seksuaalisista palveluista ja netissä toimii myös alaikäisiä tai sellaisena esiintyviä prostituoituja. Alaikäisten prostituutioon liittyvä ilmiö on nettiseksiin harrastaminen korvausta vastaan, ja nuoret myös itse tarjoavat sitä korvauksen toivossa. Tällöin esimerkiksi näytetään omia alastonkuvia netissä tai esiinnytään seksuaalissävyytteisesti esimerkiksi Skypessä videoyhteyden kautta. (Haasio 2015, 48-49.)

Seksuaalissävyytteisiä viestejä voivat lähettää toiselleen myös nuoret itse. Sextingiksi kutsutussa ilmiössä esimerkiksi pariskunta lähettelee toisilleen alaston- tai muuten seksuaalissävyytteisiä kuvia. Korkala ja Virta (2016, 43) toteavat gradussaan saatujen tulosten pohjalta, että tämänkaltaisen seksuaalissävyytteinen viestittely koettiin nuorten keskuudessa ennen kaikkea positiivisena, vaikkakin aikaisemmat tutkimukset aiheesta ovat antaneet päinvastaisia tuloksia.

2.3. Netin käytön hyödyt ja mahdollisuudet

Noppi ja Kupiainen (2015, 131) toteavat erilaisten verkon uhkakuvien nousevan usein lehtien otsikoihin. Nettiin ja erityisesti puhuttavaan sosiaaliseen mediaan liittyy kuitenkin myös paljon mahdollisuuksia sen monipuolisuuden vuoksi. Sosiaalinen media voi olla yhteydenpidon väline, kansalaisvaikuttamisen paikka tai keino tehdä omasta harrastuksesta ammatti.

Suomessakin ratifioitu lapsen oikeuksien sopimus sisältää esimerkiksi oikeuden saada tietoa sekä oikeuden osallisuuteen, joiden voidaan nähdä toteutuvan esimerkiksi juuri netin käytön lomassa (ks. Finlex 1991). Pelastakaa lapset ry listaa sivuillaan lapsen oikeuksia verkossa. Oikeudet linkittyvät juurikin lapsen oikeuksien sopimukseen. Lapsen oikeuksiin verkossa yhdistys listaa:

- ”oikeus saada tietoa
- oikeus monilukutaitoon
- oikeus tulla suojelluksi hyväksikäytöltä
- oikeus osallisuuteen
- oikeus turvataitoihin”

(pelastakaalapset.fi)

Nuorten oikeus osallisuuteen mainitaan myös lainsäädännössä. Nuoret ovat esiintyneet yhteiskunnallisen vaikuttamisen kentällä melko passiivisena ryhmänä, mutta sosiaalinen media voi olla yksi kanava, jolla nuoret saavat äänensä kuuluviin. Medioista erityisesti juuri internet voi olla kanava, joka tukee nuorten aktiivista kansalaisuutta. (Haltia-Nurmi & af Ursin 2013, 67.)

Haltia-Nurmi ja af Ursin (2013, 70) toteavat artikkelissaan: *”Digitaalinen ja vuorovaikutteinen media tarjoaa myös nuorille mahdollisuuksia luovuuteen, yhteisöllisyyteen ja itsensä toteuttamiseen. Nuoria ei siis voida nähdä enää vain passiivisina median vaikutusten uhreina, vaan he ovat myös aktiivisia toimijoita*

suhteessa mediaan” He tuovat myös ilmi verkon yhteisöpalvelujen tarjoamat mahdollisuudet nuorille yhteiskunnalliseen ja paikalliseen osallistumiseen.

Sintonen (2013, 83) tuo esiin netin mahdollisuuden omaan sisällöntuottamiseen. Hän mainitsee netin itseohjautuvan oppimisen sekä itseoppimisen kanavana, erotellen kaksi termiä: *”Itseoppimisessa on lähinnä kyse jonkin asian itsekseen selvittämisestä ja/tai haltuunotosta, kun taas itseohjautuvalla oppimisella viittaa tilanteeseen, jossa omat taidot ja osaaminen kehittyvät esimerkiksi intuitiivisesti etenevässä oppimisprosessissa. Itseohjautuvaan oppimiseen liittyy voimallisemmin myös oma-aloitteisuus sekä oppijan omaa oppimista ohjaavien taitojen kehittyminen.”* Sintosen haastattelemat nuoret tuovat esiin internet voimauttavan vaikutuksen osana oppimiskokemusta. Hän toteaa, ettei internet ole vain jakelukanava, vaan muokkaa käyttäjistään aktiivisia toimijoita.

Vaikka aikuisen tottumattomiin silmiin ei välttämättä siltä aina näytäkään, kokevat lapset ja nuoret olevansa älypuhelimien avulla sosiaalisempia. Maksuttomat sovellukset mahdollistavat runsaan yhteydenpidon kavereihin sähköisesti, joskin kääntöpuolena sähköisessä yhteydenpidossa on oletus jatkuvasta tavoitettavuudesta. (Vincent 2015, 4.)

Älypuhelimia käytetään viihtymiseen ja tylsyyden karkottamiseen. Nuoret selailevat eri sovelluksia ja seuraavat kavereita tai julkisuuden henkilöä. Samalla he pysyvät ajan tasalla ja kehittävät omaa identiteettiään. Nettiä ja mobiililaitteita käytetään myös nopeaan tiedonhakuun ja opiskeluun, joskin monet nuoret tahtovat läksyjen tekoa varten lukea suuremmalta näytöltä. (Vincent 2015, 5.)

Erilaiset verkkoyhteisöt voivat tarjota nuorille erilaisia merkityksiä. Toiselle nuorelle verkkoyhteisö voi olla paikka kysyä apua hyvin henkilökohtaisiin ongelmiin, kun taas toiselle yhteisö tarjoaa lähinnä viihdykettä ja ajanvietettä. Verkkoyhteisöt voivat antaa nuorelle mahdollisuuden myönteisiin kokemuksiin häntä kiinnostavien asioiden parissa sekä tarjota väylän tavoittaa muita samat intressit omaavia ihmisiä. (Sundberg & Räsänen, 2015, 64-65.)

Nettituttavuudet nostetaan usein esille verkon riskeinä ja uhkakuvina, ja näin tekivät myös lapset itse Eu Kids Online -tutkimuksessa (Kupiainen 2013, 9). Kuitenkin Pelastakaa lapset ry:n kyselytutkimuksessa vastaajat kokivat verkon anonyymiyden antavan mahdollisuuden olla oma itsensä ja kokivat voivansa olla avoimempia. Anonyymiys tuo mukanaan nuorten mielestä esimerkiksi itsevarmuutta. Pelastakaa lapset ry toteaaakin, että nettituttavuudet ovat suurimmalle osalle nuoria positiivinen ja nuorten elämää rikastuttava kokemus. (Pelastakaa lapset ry 2011, 6-10.)

3. Digitaalinen kuilu

Digitaalisen ajan kasvatteihin on viitattu monilla käsitteillä, kuten diginatiivi, milleniaali ja nettisukupolvi. Nimityksillä tahdotaan tehdä ero digitaalisiin maahanmuuttajiin, eli heihin, jotka ovat vasta aikuisiällä omaksuneet digitaaliset ympäristöt. (Prensky 2001, 1-2.)

3.1. Diginatiivit

Prensky puhuu digitaalisen ajan nuorista käsitteellä diginatiivi (Digital Natives). Diginatiivilla hän tarkoittaa tietokoneiden, internetin, digitaalisen musiikin ja videopelien aikakauden nuoria, eli uusien digitaalisten välineiden aikakauden lapsia. Virallista määritelmää sille, ketkä ovat diginatiiveja ei ole, mutta yleisesti termillä tarkoitetaan 1990-luvulla ja sen jälkeen syntyneitä. Tämä sukupolvi on kasvanut digitaalisten laitteiden kuten kännyköiden, mp3-soittimien ja tabletkoneiden aikakaudella. Prenskyn mukaan diginatiivit ”puhuvat” digitaalisen ajan kieltä, ja heille ominaista on useiden informaatiolähteiden samanaikainen käyttö sekä grafiikan ja kuvan suosiminen tekstin sijaan. (Prensky, 2001, 1-2, Haasio, 2016, 11.)

Diginatiiveille internet on jokapäiväinen itsestäänselvyys joka on ollut olemassa aina. Sen sijaan diginatiivien vanhemmille, nyt kasvatusvastuussa olevat sukupolvet X ja Y (vuosina 1945-1994), on netti tullut osaksi arkea vasta myöhemmällä iällä ja netti on uusmedia. X ja Y -sukupolvet ovat varttuneet painoviestinnän aikakaudella ja digitaalisissa ympäristöissä he ovat maahanmuuttajia. Nyt näillä sukupolvilla on kasvatusvastuu digitaalisen ajan lapsista, joille yksi tärkeä kasvu-ympäristö on digitaaliset ympäristöt. (Jaakkola 2010, 45-46.)

Diginatiivius ei kuitenkaan kerro mitään nuorten mediataidoista. Kenenkään mediataidot eivät kehity itsestään tai runsaan median käytön myötä automaattisesti, vaan tarvitaan mediakasvatusta. Esimerkiksi arvovalinnat ja tiedon luotettavuuden arviointi ovat asioita, joihin diginatiivit tarvitsevat mediakasvatusta. (Tuominen 2014, 47.) Digitaalinen kuilu X ja Y sukupolvien sekä nyt lapsuuttaan viettävien Z-sukupolven ja milleniaalien välillä voi tuoda kuitenkin kasvatukseen haasteita kasvattajien ja kasvatettavien erilaisten ajattelu- ja toimintatapojen myötä. (Jaakkola 2010, 38-46.)

Nuorten keskuudessa on harvinaista olla kuulumatta johonkin sosiaalisen median yhteisölliseen palveluun ja tällainen osallistumattomuus voi jopa aiheuttaa nuorella kulttuurista toiseutta. Keskeisin syy nuorille toimia verkkoyhteisöissä on selvästi sosiaalinen. Netistä haetaan vertaisryhmiä sekä vanhemmista vapaata vyöhykettä. (Noppiari & Uusitalo 2011, 143.)

3.2. Digitaaliset maahanmuuttajat

Vanhempia sukupolvia, jotka eivät ole syntyneet digiaikaan, on nimitetty eri tavoin myös median käyttötavoista riippuen. Digitaaliset ”uudisraivaajat” (Digital Settlers) ovat omaksuneet uudet digitaaliset median muodot osaksi arkeaan, vaikka käyttävätkin niitä kenties eri tavoin, kuin digiaikaan syntyneet. Puhutaan myös digitaalisista maahanmuuttajista (Digital Immigrants), heistä, jotka ovat omaksuneet digitaalisen teknologian ja digitaalisen ”kielen” vasta aikuisiällä. (Palfrey & Gasser 2008, 4.)

1990-luvulla nuoret omaksuivat verkon käyttönsä ja monissa perheissä juuri nuorista tuli perheen teknisiä asiantuntijoita. Vaikka nykypäivänä netti on osa lähes jokaisen arkea netin ja sähköisten palvelujen myötä, ei nuorten vanhemmat välttämättä koe verkossa toimimista yhtä luontevaksi kuin jälkikasvunsa. Nuoret ovat vanhempia sukupolvia aktiivisempia verkon sisällön tuottajia ja muovaavat verkkoa juuri heitä kiinnostavaksi tilaksi ja näin monet

internetin sisällöistä onkin muodostunut nuorten keskinäiseksi kulttuuriksi. (Joensuu 2011, 14.)

Joukkoviestintävälineiden aikaan viestintä oli yksisuuntaista ja behavioristista. Se perustui ajatukseen, jossa oli mahdollista syöttää tietoja vastaanottajalle ja vastaanottajalla oli huomattavasti pienemmät mahdollisuudet palautteen antamiseen. Median käyttö oli yksityistä, eikä median vastaanottajan ollut tarpeen luopua yksityisyydestään eli altistua muiden huomion tai arvioinnin alaisuuteen. Julkaisukynnys oli myös paljon isompi ja mediavälitteistä julkisuutta säätelivät portinvartijat, eli esimerkiksi toimittajat ja tuottajat. Julkisuuteen päästämiseen oli läpäistävä seula ja ylitettävä taloudellinen kynnyks. Nyt netin aikakaudella taas kuka vaan voi tuottaa ja julkaista sisältöjä ilman suuria kustannuksia tai minkäänlaista ennakkoseulontaa. (Jaakkola 2010 46-47.)

4. Nettivanhemmuus ja vanhemmuuden tyyli

Internetillä on suuri merkitys nykypäivän lapsille ja nuorille. Tutkimusten mukaan lasten internetin käyttöön vaikuttavat monet eri asiat, ja tutkijat toteavat vanhemmuuden tyylin olevan yksi näistä tekijöistä (Eastin, Greenberg & Hofschire, 2006; Rosen, Cheever & Carrier, 2008; Valcke, Bonte, De Wever & Rots, 2010; Özgürin 2016, 412, mukaan). Baumrind (1991, 57, Özgürin 2016, 412, mukaan) on määritellyt vanhemmuuden tyylin vanhempien toimiksi, joilla he kontrolloivat lasta lapsen sosiaalistumisen vaiheessa. Myös vanhempien suhtautuminen internetiin välittyy lapselle, esimerkiksi käsityksinä siitä, kuka saa päättää mitä lapsi näkee netissä ja netin käytön tapoina (Álvarez, Torres, Rodrigues, Padilla & Rodrigo 2013, 69).

Vanhempien kontrolli internetin käytön yhteydessä tarkoittaa lapsen neuvontana netissä toimimisen osalta, sääntöjen asettamista internetin käytölle ja lapsen auttaminen epäsopevien nettisisältöjen välttämiseksi (Özgür 2016, 412). Valcke, Bonte, De Wever ja Rots (2010, 456) kuvailevat neljä internet-vanhemmuuden tyyliä seuraavasti:

- Sallivan (permissive) tyylin kasvattaja ei aseta tarkkoja rajoja lapselle. Hän pidättäytyy yhteenotoista lapsen kanssa ja antaa lapsen seurata omaa tahtoaan. Sallivan vanhemmuuden tyylin omaava vanhempi on lämmin kasvattaja mutta ei juuri anna neuvoja.
- Laissez-faire -tyylin vanhempi ei juuri aseta lapselle rajoja tai osallistu lapsen arkeen. Hän ei tue tai rajoita lapsen internetin käyttöä.
- Käskevä tai auktoritatiivinen (authoritative) vanhemmuuden tyyli näkyy vanhemman asettamissa selvissä säännöissä. Vanhempi ei selvästi rajoita käytöstä, mutta odottaa lapsen osoittavan vastuuta ja itsesääteilyä.

Huoltaja voi asettaa käytännön sääntöjä, kuten säännöstellä internetissä vietettyä aikaa.

- Auktoritäärinen (authoritarian) vanhempi odottaa ehdotonta tottelemista ja tiukkojen sääntöjen noudattamista, vaikka sääntöjä ei olisi perusteltu. Hän harvoin keskustelee internetiin liittyvistä asioista lapsen kanssa ja eivät ole avoimia keskustelulle. Tyylin omaava vanhempi vaatii myös lasta hyväksymään aikuisen näkemyksen netin käytöstä.

Leung'n ja Leen tutkimus osoitti vahvan yhteyden, että tiukemmat säännöt, vanhempien osallistuminen ja kiinnostus lapsen internetin käyttöön voivat auttaa lasta suojautumaan häirinnältä, välttämään tietoturvaongelmia ja välttämään väkivaltaiselta tai seksuaaliselta sisällöstä netissä. Kuitenkaan tiukat säännöt eivät suojaaneet nuoria kaikelta häirinnältä tai yksityistietojen luovuttamiselta, minkä Leung ja Lee arvelevat johtuvan siitä, että nuoret käyttävät internetiä paljon myös kodin ulkopuolella, esimerkiksi ystävien luona tai koulussa. Tiukatkaan säännöt tai kodin internetin suodatusohjelmat eivät täysin kykene suojaamaan lasta netin käytön riskeiltä. (Leung & Lee 2012, 132-133.) Rosen, Cheever ja Carrier (2008) totesivat tutkiessaan lasten MySpace -sivuston käyttöä, että auktoritatiivinen vanhemmuuden tyyli oli yhteydessä siihen, että lapsi käyttäytyisi riskialttiisti netissä, kuten paljastaisi tietojaan netissä tai tapaisi nettikavereita kasvotusten (Laun & Yuen, 2013, 2691, mukaan).

Laun ja Yuenin (2013, 2695) oma tutkimus ei kuitenkaan tuonut esiin vanhemmuuden suhtautumisen jälkikasvunsa netin käyttöön vähentävän nuorten riskikäyttäytymistä internetissä. He tarkastelivat vanhemmuuden tyyliä neljässä kategoriassa: huolehtiva, salliva, tarkkaileva ja rohkaiseva. Huolehtivalla tyyllillä ei ollut vaikutusta nuorten netin käyttöön lainkaan, kun taas salliva ja tarkkaileva näyttivät lisäävän riskien ottamista netissä. Rohkaiseva vanhemmuuden tyyli näytti tutkimuksen valossa lisäävän luvaton toimintaa netissä. Özgür (2016) puolestaan sai tutkimuksessaan Leun ja Yuenin (2013) tutkimuksesta poikkeavia tuloksia, ja hänen mukaansa vanhemmuuden tyyli suhteessa internetiin vaikutti suuresti lapsen päivittäiseen netinkäyttöön.

Álvarez ym. (2013, 73-75) toteavat tutkimuksensa tuloksissa, että perheessä äiti vaikuttaa eniten siihen, mitä lapsi näkee internetistä, seuraavana päätöksentekijänä ollen lapsi ja vasta kolmantena vaikuttajana isä. Lapsen iän karttuessa ymmärrettävästi myös lapsen päätäntävalta siitä, mitä hän netissä seuraa kasvoi tutkimuksen mukaan. Vanhemmilla lapsilla isät osallistuivat enemmän internetiin liittyvistä asioista päättämiseen, jos perheessä oli poika.

Mitä tulee vanhempien osallistumiseen lapsen internetkasvatuksen suhteen kontrolloinnin ja tuen kannalta, osoitti Álvarezin ym. (2013, 77) tutkimus, etteivät kaikki vanhemmat yhtäläisesti osallistu lasten nettikasvatukseen. Vanhemmat, jotka omasivat heikomman koulutustaustan, asuivat maalla tai joilla oli epävarma työ, laiminlöivät lapsen internetin käytön tukemisen ja kontrollin. Myös Özgür (2016, 422) toteaa tutkimuksessaan, että äidin korkeampi koulutustaso vaikutti siihen, että myös lapsen netin käyttöön osallistuttiin enemmän.

Heikomman koulutustaustan osaavat, maalla asuvat sekä epävarmoissa töissä olevilla vanhemmilla oli todennäköisesti suurempi digitaalinen kuilu lapsiinsa nähden mikä osaltaan vaikutti negatiivisesti heidän kykyynsä säädellä lapsen käytöstä internetiin liittyvissä asioissa (Álvarez 2016, 77). Eroa suhtautumisessa oli havaittavissa myös sukupuolten välillä, ja tutkimus osoitti, että tyttöjen netin käyttöön suhtauduttiin vähemmän kontrolloivasti kuin poikien (Álvarez ym. 2013, ks. myös Valcke ym 2010). Özgürin (2016, 421) tutkimuksen mukaan vanhemmuuden tyyleistä nettiasioissa yleisin oli laissez-faire, eli vanhempien puuttumattomuus asioihin ja toiseksi yleisin salliva.

Özgürin (2016) tutkimuksessa vanhemmat itse sijoittivat oman tyyliinsä internetin käytön valvonnan suhteen ennen kaikkea käskeväksi, toiseksi eniten sallivaksi ja kolmanneksi auktoritaariseksi. Kukaan vanhemmista ei itse maininnut laissez-faire -tyyliä. Kuitenkin, haastateltaessa samojen vanhempien lapsia, nousi laissez-faire tyyli yleisemmäksi ja käskevä vasta toiseksi. (Özgür 2016, 421.) Lasten käsityksissä oli myös eroja sukupuolittain siten, että tytöt kokivat netinkäyttöään valvottavan enemmän kuin pojat.

Tutkimusten mukaan netin käytön valvonnassa välittäminen toimii parempana suojana epätoivottavilta mediasisällöiltä, kuin netin käytön rajoittaminen. (Valkenburg ym. 2013, Shin & Kang 2016, 116, mukaan). Shin ja Kang (2016, 119) omassa tutkimuksessaan myös toteavat, että internetin käytön riskeissä välittämisen osoittaminen ohjeistamalla lasta toimii paremmin kuin rajoittaminen. Tämän kaltainen valvonta perustuu usein vanhemman ja lapsen keskusteluihin netin käytöstä, mikä taas edesauttaa lapsen kriittisen ajattelun kehittymistä (Fujioka & Austin 2003, Shin & Kang 2016, 116, mukaan).

Shinin ja Kangin (2016, 120) mukaan nuoret, jotka jakavat nettikokemuksiaan huoltajiensa kanssa, ovat myös tarkempia yksityisyydestään netissä. Netin ääressä vietetty aika ja sosiaalisen median verkostot yhdistyivät tietojen laajempaan jakamiseen netissä, mutta toisaalta taas chattailu näytti lisäävän tietoisuutta yksityisyysasioista. Usein nuoret suojasivat tietonsa paremmin kahden tai muutaman hengen välisissä chatkeskusteluissa kuin esimerkiksi sosiaalisen median palveluissa tai online peleissä. Rajatumman yleisön kanssa nuoret siis suojasivat tietonsa paremmin, mikä kenties osoittaa, etteivät nuoret tajua esimerkiksi sosiaalisessa mediassa jakamansa tiedon saavuttamaa julkisuutta.

Tutkimuksissa nousi esiin kaksi nuorille tärkeää sosiaalista toimijaa – vanhemmat ja kaverit, jotka vaikuttavat nuoren toimintaan. Jotkut ovat nähneet vanhemmat ja kaverit jopa vastakkaisina vaikuttajana nuoren netin käytön suhteen vanhempien toiminnan vähentäessä riskien ottoa netissä ja kavereiden toiminnan rohkaistessa siihen (Guo & Nathanson, 2011; Nikken & de Graaf, 2013, Sassonin & Meschin 2013, 37, mukaan). Sasson ja Mesch (2013, 37) saivat tutkimuksessaan tuloksia, jotka näyttäisivät, että vanhempien sosiaalinen ja tekninen valvonta nuoren netin käytön suhteen jopa nostaisi nuoren riskikäyttäytymistä netissä. He esittävät yhdeksi mahdolliseksi selitykseksi tälle nuoren halulla tehdä pesäero vanhempiinsa. Vanhempien valvonta nuoren onlineasioita kohtaan purkautuu nuorella haluna ohittaa vanhemman valvontamekanismit.

5. Tutkimuksen toteutus

Tutkimukseni aineistona oli lomaketutkimus, joka toteutettiin verkkokyselynä eri sivustoilta. Kyselylomake oli julkinen 20.12.2013–17.1.2014. Tänä aikana se oli esillä Otavamedian nuortenlehtien verkkosivuilla: villivarsa.fi, koululainen.fi sekä lemmikki.fi ja kysely linkitettiin myös nuortenlehtien Facebook –ryhmiin. Lisäksi linkki oli Allianssin uutiskirjeessä, jonka kautta sitä levitettiin mm. kirjastojen nettisivuilla ja sosiaalisen median ryhmissä. IRC-galleriassa kysely ei ollut yhtäjaksoisesti koko aikaa näkyvillä, vaan sitä linkitettiin sinne välillä 8.-17.1.2014 välisenä aikana, jolloin se näkyi sivuston etusivulla.

Vastausaikana kyselyyn saatiin 532 vastaajaa, joista iso osa kuitenkin oli täysi-ikäisiä. Tutkimuksen kohderyhmäksi rajasin 11-17-vuotiaat, jolloin vastaajia jäi analyysiin 365. Lomakkeessa kerrottiin tutkimuksen keskittyvän alle 18-vuotiaisiin, mutta vastausvaihtoehdoissa ikävaihtoehdoissa oli mahdollisuus vastata myös 18, 19 tai yli 20. Tämä johtui vastanneiden kesken arvottavista Verkkokauppa.comin lahjakorteista, jotka Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus (Verke) tarjosi. Mahdollistamalla myös vanhempien henkilöiden vastaukset, pyrin rajaamaan, etteivät täysi-ikäiset arvontavoiton toivossa valehtelisi ikäänsä tutkimukseen.

5.1. Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

Miten nuoret kokevat huoltajiensa suhtautuvan netin käyttöön ja millaista suhtautumista nuoret toivoisivat?

Miten nuoret tahtoisivat muuttaa internetiä?

5.2. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Sisällönanalyysi voidaan nähdä eräänlaisena perusanalyysimenetelmänä, jota käytetään kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Se on paitsi yksittäinen metodi, myös väljä teoreettinen kehys. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 91.) Tutkimukseni muodostui lomakehaastattelusta, josta tuli paljon määrällistä aineistoa. Päädyin kuitenkin asettamaan pääpainatuksen tutkimukseni laadulliselle osuudelle, eli sanallisten kysymysten vastauksille.

Olen analysoinut kyselylomakkeistani kolme kysymystä sisällönanalyysin keinoin. Nämä kysymykset vastaavat tutkimuskysymyksiini koskien, mikä tekisi nuorten mielestä netistä parempaa sekä heidän toiveensa ja kokemuksensa huoltajien suhtautumisesta nuoren netin käyttöön.

Sanalliset vastaukset olen teemoitellut sopivien otsikoiden alle. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 93) erottelevat sisällönanalyysin vaiheista luokittelun, teemoittelun ja tyypittelyn kolmeksi erilaisen kaltaiseksi menettelytavaksi. Yksinkertaisimmillaan sisällönanalyysi luokittelun keinoin voi olla määrällisten luokkien laskemista. Etenkin luokittelussa korostuvaa aineiston tiivistystä on kritisoitu siitä, että laadullisen aineiston analyysiin käytetään määrällistä analyysiä. (Tuomi ym. 2009, 93; Salo 2015, 169-170.)

Teemoittelun Tuomi ja Sarajärvi näkevät aineiston pilkkomisena osiin erilaisten aihepiirien mukaan, ja tätä analyysikeinoa olen itse käyttänyt omassa tutkimuksessani, joskin paljon olen myös luokitellut vastauksia – etenkin vanhempien suhtautumisessa olen hyödyntänyt tätä tekniikkaa johtuen vastausten lyhyydestä. Tyypittelyä, joka on aineiston yhtäläisyyksien hakua ja yleistysten löytämistä, en ole käyttänyt aineistoni analyysissä. (Tuomi ym. 2009, 93.)

Parempi internet -kysymyksen vastaukset teemoittelin aluksi viiteentoista eri kategoriaan, mutta yhdistelin teemoja myöhemmin tarkemmassa analyysissä. Varsinaiseen tutkimukseeni jäi näin neljätoista eri teemaa, joiden alle vastaajien

toiveet netin muuttumisesta paremmaksi istuivat. Tutkimukseni painottuikin vertailuun tiettyjen teemojen välillä (ks. Tuomi ym. 2009, 93.)

Yhteensä teemoittelin neljä kysymystä, kysymykset numero 7., 9., 11. ja 13. (ks. liite 1). Teemoitellut luokat nimesin SPSS ohjelmassa ja annoin niille numeeriset arvot analysointia varten. Tyhjät tai asiaan kuulumattomat vastaukset jätin arvolle 0, enkä niitä käsitellyt tutkimustuloksissani laajemmin. Tästä syystä vastausten määrät vaihtelivat kysymyksittäin.

Kananen (2014, 133) toteaa, että toisinkuin laadullisessa tutkimuksessa, oletuksena määrällisessä tutkimuksessa on, että tutkittava ilmiö tunnetaan ja sen taustalla ovat tutkittavaa ilmiötä selittävät teoriat. Tämä mahdollistaa yksityiskohtaisten kysymysten tekemisen, jotka muodostavat määrällisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmän eli kyselyn. Määrällinen tieto kertoo ilmiön muuttujien määristä ja niiden välisistä suhteista ja kyselyn raportointimuoto on esimerkiksi taulukko tai ristiintaulukointi, joita olen myös oman tutkimukseni raportoinnissa hyödyntänyt.

Tutkimukseni aiheita ei sellaisenaan ole juuri tutkittu aikaisemmin ja jo kysymyksenasettelu paremmasta internetistä ohjasi tutkimukseni aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin, kun kyselyn vastaukset saattoivat olla sisällöltään hyvinkin erilaisia. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tavoitteena on muodostaa tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus. Analyysiyksiköt eivät tutkimuksessani siis olleet etukäteen päätettyjä, vaan muotoituivat vasta aineiston tarkasteluvaiheessa.

Aineiston analysoinnissa kriittinen vaihe on kategorialuokkien muodostaminen. Sisällönanalyysi voi olla mekaanista sanojen etsimistä ja laskemista, mikä on mahdollista tehdä koneellakin. Ihmisen tekemä mekaaninen tekstin tulkinta auttaa kuitenkin pääsemään parempaan luotettavuustasoon kuin automaattitulkinta. Aineistot eivät välttämättä ole yksiselitteisiä, ja kategorialuokkien muodostamisvaiheessa tutkija tulkitsee vastauksia päättäen, millä perusteella kategoriat muodostuvat. (Kananen 2014, 126; Tuomi ym. 2009, 101.)

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi lähtee aineiston redusoinnista eli pelkistämistä. Aineiston pelkistämävaiheessa nostin kysymyksestä parempi internet -esiin kaikki vastaajien mainitsevat seikat liittyen toiveeseen paremmasta internetistä. Pelkistämävaiheen jälkeen seuraa aineiston klusterointi eli ryhmittely. (Tuomi ym. 2009, 110.) Redusoinnissa muodostuneet pelkistykset menivät ryhmittelyvaiheessa neljäntoista luokan alle:

1. Muistettaisiin käytöstä
2. Ei nettikiusaamista
3. Ei mainoksia
4. Nettisivujen parempi valvonta
5. Ikärajojen tarkempi seuranta
6. Tekniikka ja käytettävyys
7. Vanhempien kontrolli
8. Ei olisi seksuaalisia sisältöjä
9. Ei olisi ahdistelijoita
10. Aikarajoitus netin käytölle
11. Ei olisi huijaussivuja tai viruksia
12. Enemmän vapautta
13. Asioita olisi mahdollista poistaa kokonaan
14. Lisää sopivia sisältöjä nuorille

Pelkistetyt ilmaukset ryhmittelin suurempiin kokonaisuuksiin:

Pelkistetty teema	Pääluokka
Muistettaisiin käytöstävät Ei nettikiusaamista Ahdistelijat	Netin käyttäjien käyttäytyminen
Nettisivujen parempi valvonta Ikärajojen tiukempi seuranta Vanhempien kontrolli Aikarajoitus netin käytölle	Netin käytön valvonta ja rajaaminen
Ei olisi seksuaalisia sisältöä Ei mainoksia Lisää sopivia sisältöjä nuorille	Lapsille ja nuorille sopivat sisällöt
Tekniikka ja käytettävyys Huijaussivut ja virukset Asioita olisi mahdollista poistaa kokonaan	Käytettävyys ja turvallisuus
Enemmän vapautta	Enemmän vapautta

Aineiston klusterointi on osa aineiston analyysin seuraavaa vaihetta, eli aineiston abstrahointia. Abstrahoinnilla tarkoitetaan käsitteellistämistä ja siinä edetään alkuperäisinformaation käyttämistä ilmaisuista kohti teoreettisia käsitteitä ja johtopäätöksiä. Käsitteellistämisvaiheessa aineistosta erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto. (Tuomi ym. 2009, 112.)

Oman aineistoni kohdalla ei alaluokkien yhdistäminen suuremmiksi ylä- tai pääluokiksi tuntunut enää mielekkäältä, vaan klusterointivaiheen luokat soveltuvat hyvin myös abstrahointivaiheeseen. Lomakeaineistoni tekstivastaukset olivat suppeampia kuin esimerkiksi haastattelun kautta saadut aineistot, mistä johtuu myös pienempi supistamisen tarve tekstikatkelmien ollessa jo valmiiksi lyhyitä, enimmillään muutamien lauseiden mittaisia.

5.4. Tutkimusetiikka ja tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuskohteenani ovat alaikäiset 11-vuotiaasta nuoresta ylöspäin. Koska aineistoni on kerätty verkossa, on kontakti lasten ja nuorten kanssa ollut epäsuoraa kohtaamista. Kun suorassa kohtaamisessa korostuu lasten ja

nuorten kohtaamisen etiikka, on epäsuorassa kohtaamisessa pohdittava ennen kaikkea aineiston keräämisen, tulkitsemisen ja käyttämisen etiikkaa. Tällöin pohditaan esimerkiksi tietojen tulkintaa sekä tietojen julkistamista. (Kallio 2010, 163.)

Kallio toteaa Milleriä ja Belliä (2004, Kallion 2010, 171, mukaan) lainaten, että ensimmäinen vaihe empiiristä tutkimusta tehtäessä on löytää eettisesti kestävä tapa lähestyä tutkimusympäristöä ja tutkimuksen kohteita. Suositusten mukaan tutkimukseen olisi sekä tutkimukseen osallistuvilta lapsilta, että huoltajilta kysyttävä lupa tutkimuksen tekoon. Omassa tutkimuksessani lupa on ainoastaan tutkimukseen osallistuneilta lapsilta sekä tutkimuspaikan, tässä tapauksessa verkkosivustojen, lupa. Koska kyselyä on myös linkitetty eteenpäin, on näissä tapauksissa ryhmän tai sivuston ylläpitäjä halunnut itse kyselyn julkistaa, näin esimerkiksi uutiskirjeissä sekä kirjastojen Facebook-sivuilla.

Suomessa ei ole olemassa lainsäädäntöä, jossa yksiselitteisesti määriteltäisiin, kuka saa päättää lapsen osallistumisesta tutkimukseen. Käytännössä on kuitenkin katsottu, että lapsen tutkimukseen osallistuminen kuuluu henkilökohtaisiin asioihin, joista huoltaja lain mukaan päättää. Tämä voi kuitenkin olla ongelmallista, ja toisinaan voi olla tarve haastatella lasta ilman huoltajan suostumusta. (Nieminen, 2010, 33.) Omassa tutkimuksessani huoltajien suostumusta ei ole kysytty, mikä olisi ollut käytännössä mahdotonta tutkimuksen toteuttamisen kannalta, kun linkki kyselyyn on ollut lasten ja nuorten saatavilla verkossa. Lisäksi tutkimuksen aihe nuorten kokemuksista ja toiveista vanhempien suhtautumiseen ja asenteisiin liittyen, olisi kenties saanut aivan erilaisia vastauksia, jos huoltajat olisivat säädelleet vastaajien osallistumista tutkimukseen.

Tutkimukseeni osallistuneita vastaajia ei ole mahdollista yksilöidä tai tunnistaa, edes itse en voi jäljittää vastauksia tai vastaajia, koska arvontaa varten kerätyt sähköpostiosoitteet eivät missään vaiheessa ole olleet mukana muussa tutkimusaineistossa. Tutkimukseen osallistuneiden henkilötiedot eivät siis ole

missään vaiheessa olleet tiedossani, ja vastaajat ovat personoitavissa ainoastaan iän ja sukupuolen osalta.

Strandell (2010, 96) toteaa artikkelissaan: *”Esimerkiksi tutkimus, joka kohdistuu varhaisnuorten irtiottoon vanhemmistaan tai myöhäismodernille yhteiskunnalle ominaiseen ikäryhmien välisten rajojen hämärtymiseen ja uusien areenoiden aukeamiseen lasten itsenäisemmälle toimijuudelle tulisi jokseenkin mahdottomasi ylipäättänsä, jos pitäisi pyytää lapsen vanhemmalta suostumus tutkimukseen. Sen lisäksi, että kääntyminen näissä tilanteissa lapsen vanhemman puoleen olisi epäjohdonmukaista ja nuorten integriteettiä loukkaavaa, se johtaisi niin luonnottomiin sosiaalisiin tilanteisiin, että tutkimus voisi jäädä kokonaan tekemättä.”* Omassa tutkimuksessani kysymys siitä, mitä nuoret eivät halua kertoa vanhemmilleen liittyen omaan netin käyttöönsä voidaan nähdä juuri irtiottona vanhemmista ja lapsen itsenäistymispyrkimyksenä. Näin ollen luvan kysyminen huoltajalta tämänkaltaiseen tutkimukseen olisi ollut epäjohdonmukaista.

Laadullinen tutkimus ei koskaan voi olla täysin objektiivista, koska jokainen tutkija on yksilö ja aineiston analyysi perustuu pitkälti tutkijan tekemiin valintoihin esimerkiksi luokitteluyksiköistä. Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta voidaan tarkastella kahteen käsitteen avulla: reliabiliteetti ja validiteetti. Reliabiliteetillä tarkoitetaan tulosten pysyvyyttä ja validiteetti kertoo, tutkitaanko oikeita asioita ja ovatko tulokset luotettavia. Pysyvyydellä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että uusintatutkimuksella saataisiin samat tutkimustulokset eli se vahvistaisi jo saadut tulokset. Validiteetti taas viittaa siihen, että tutkimus on tehty oikein ja eli tulokset vastaavat myös käytännössä ilmiötä. (Silverman 1997, 203-207, Kanasen 2014, 259, mukaan.)

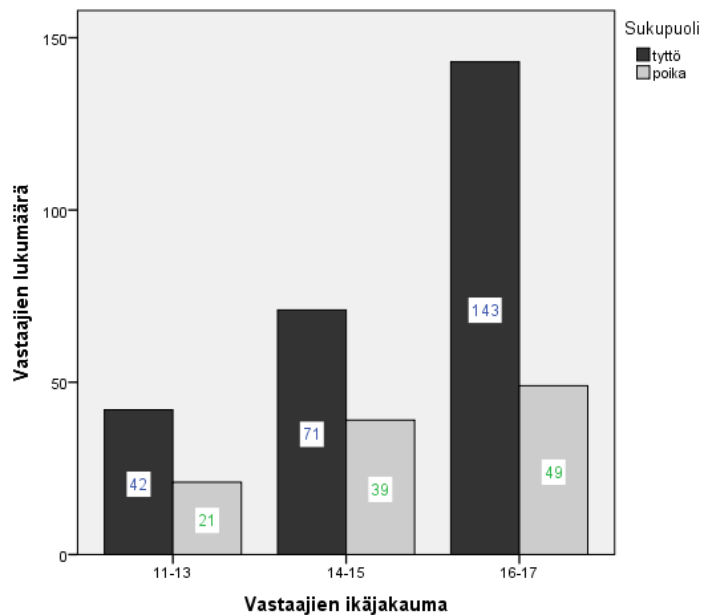
Verkkotutkimuksessa tutkimustulosten yleistettävyys on ongelmallista, koska perusjoukkoa ei aina tunneta (Kananen 2014, 265). Omassa tutkimuksessani verkkokyselyyn haettiin vastauksia useamman kanavan kautta, joiden kävijöiden tiedetään vastaavan tutkimukseni ikähaitaria. Kyselyä kuitenkin myös linkitettiin paljon muualle, minkä ansiosta vastaajajoukko laajeni. Verkkosivuilla

tutkimuksen tekoa hankaloittaa verkkovierailijoiden anonyymisyys ja tavoitettavuus. Myös sivuilla vierailevien vastaushalukkuudessa kyselyihin on eroja, mikä pienentää tutkimustulosten tilastollista luotettavuutta (Kananen 2014, 265.)

6. Tulokset

Verkkokyselyyn vastanneista 532:sta vastaajasta rajasin pois alle 11 vuotiaat sekä täysi-ikäiset vastaajat, jolloin analyysiä varten jäi 365 vastaajaa. Tästä joukosta yli puolet olivat 16-17-vuotiaita. Huomattava osuus vastaajista oli tyttöjä: 69,7% (ks. kuvio 1). Sukupuolijakaumaa selittänee osin se, että kyselyyn kerättiin vastauksia nettilehtien sivuilta, kuten Koululainen ja Villivarsa, joista ainakin jälkimmäisen lukijakunta painottuu vahvasti tyttöihin. Vanhimpia vastaajia on joukosta 52,6% (192), siksi tarkastelen vastaajaryhmiä ikäryhmittäin tulosten analyysissä.

Kuvio 1. Vastaajien ikä- ja sukupuolijakauma

Kyselyn alussa selvitin vastaajien netin käytön useutta. Valtaosa vastaajista käytti nettiä päivittäin (83,1%). Heistäkin, jotka eivät käyttäneet nettiä joka päivä, käyttivät sitä lähes päivittäin. Viikoittain nettiä käytti hieman useammin nuoret vastaajat (11-13-vuotiaat) kuin vanhempien vastaajien ikäryhmät. (ks. kuvio 2.)

		Kuinka usein käytät nettiä?			
		Yli 2h päivässä	Alle 2h päivässä	Lähes päivittäin	Viikoittain
11-13	Lukumäärä	25	14	18	6
	% ikäryhmästä	39,7%	22,2%	28,6%	9,5%
	% yhteensä	6,8%	3,8%	4,9%	1,6%
14-15	Lukumäärä	80	13	15	2
	% ikäryhmästä	72,7%	11,8%	13,6%	1,8%
	% of yhteensä	21,9%	3,6%	4,1%	0,5%
16-17	Lukumäärä	157	17	14	4
	% ikäryhmästä	81,8%	8,9%	7,3%	2,1%
	% yhteensä	43,0%	4,7%	3,8%	1,1%
Yhteensä		262	44	47	12
% Yhteensä		71,8%	12,1%	12,9%	3,3%

Kuvio 2. Netin käytön paljous ikäryhmittäin

Nuorten netin käytön tavat	Lukumäärä	%
Seuraan jotakin yhteisöpalvelua (esim. IRC-galleria, Facebook, Twitter)	341	93,4 %
Jaan kuvia itsestäni netissä	250	68,5 %
Pidän blogia tai videoblogia	94	25,8 %
Seuraan blogia tai videoblogia	214	58,6 %
Jaan itse tekemiäni videoita	56	15,3 %
Katson videoklippejä (esim. Youtube)	315	86,3 %
Jaan kirjoittamiani tekstejä (esim. runoja, elokuva-arvosteluita ym.)	65	17,8 %
Kirjoitan keskustelupalstoille (esim. Demi.fi, Suomi24)	92	25,2 %
Juttelen netissä sellaisten henkilöiden kanssa, jotka tunnen myös netin ulkopuolella (esim. Skype, Facebook)	326	89,3 %
Juttelen netissä henkilöiden kanssa, joita en tunne netin ulkopuolella (chat -keskustelu samanaikaisesti, ei esimerkiksi keskustelupalstat)	214	58,6 %
Katson ohjelmia / elokuvia netistä (esim. YleAreena)	298	81,6 %
Lataan materiaalia netistä (esim. musiikki, pelit, elokuvat)	231	63,3 %
Teen nettiostoksia	200	54,8 %
Pelaan ilmaisia nettipelejä	262	71,8 %
Pelaan maksullisia nettipelejä	35	9,6 %

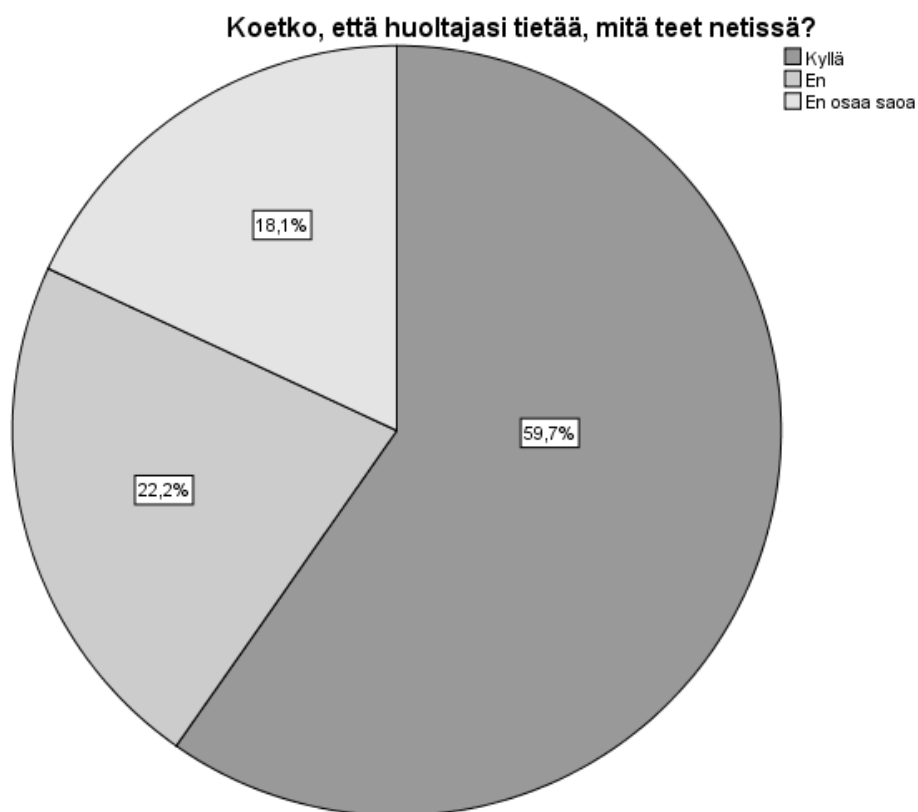
Kuvio 3. nuorten netin käytön tavat

Nuorten netin käytön tavoissa korostuivat odotetusti sosiaalisen median käyttö sekä videoklippien katselu. Lähes kaikki, 93,4% vastaajista käytti jotakin yhteisöpalvelua (ks. kuvio 3). Tulokseen vaikutti osaltaan myös aineistonkeruukanavat, kuten IRC-galleria ja se, että kyselyä linkitettiin moneen eri Facebook-ryhmään. Nuoret olivat aktiivisempia seuraajia kuin tuottajia: blogia tai videoblogia seurasi reilu puolet vastaajista, 58,6%, mutta vain neljännes piti sellaista itse.

Kyselyn mukaan iän myötä lisääntyy yhteisöpalvelujen käyttö: 11-13-vuotiaista jotakin yhteisöpalvelua seurasi 74,6%, kun taas yli 14-vuotiaista jotakin sosiaalisen median kanavaa seurasi reilusti yli 90%. Yhteisöpalvelujen ikäraajat vaikuttanevat tässä yhteydessä tuloksin, esimerkiksi Facebookin ja Instagramin ikäraja on 13, suomalaisen IRC-gallerian 12. Omien kuvien jakaminen lisääntyi selvästi iän karttuessa: 11-13-vuotiaiden ryhmästä kuvia jakoi kolmannes, 14-15-vuotiailla luku tuplaantui ja vanhimpien vastaajien joukosta kuvia jakoi jo 82,3%. Sen sijaan blogin tai videoblogin ylläpitämisellä ei ollut ikäkohtaisia eroja, vaan kaikista ikäryhmistä näin ilmoitti tekevänsä neljännes.

Vieraiden kanssa viestittely oli myös asia, joka lisääntyi iän karttuessa. 11-13-vuotiaiden ryhmästä näin teki kolmannes, 14-15-vuotiaista reilut puolet ja 16-17-vuotiaista vieraille verkossa jutteli reaaliaikaisesti jo 67,7% vastanneista. Nettiostokset nousivat avun suhteen esille nuorten toiveissa siitä, millaista tukea he kaipaavat aikuisilta. Niitä tekivät ennen kaikkea vanhimmat vastaajat (68,2%), nuorimmista vastaajista nettiostoksia teki viidennes.

6.1. Mitä huoltajille ei kerrota

Kuva 1. Kokevatko vastaajat vanhempien tietävän, mitä vastaaja tekee netissä

Vastaajilta kysyttiin, kokevatko he, että vanhemmat tietävät, mitä he tekevät netissä (kuva 1.). Vastaajista reilu viidennes koki, etteivät heidän huoltajansa tiedä, mitä he tekevät verkossa. Myös iällä oli tekemistä: 11-13-vuotiaista vain

yksi vastaaja koki, etteivät hänen vanhempansa tiedä, mitä hän tekee verkossa, 16-17vuotiaiden vastaajien keskuudessa näin koki 58 vastaajaa, eli koko ikäryhmästä 30,2%.

Myös EU Kids Online -tutkimuksessa kysyttiin vastaajilta, uskovatko he vanhempiensa tietävän, mitä he tekevät netissä. Kaikista tutkimukseen osallistuneista vain kolmannes uskoi vanhempien tietävän paljon siitä, mitä lapsi tekee netissä. Vastaajien kokemukset olivat selvästi ikäsidonnaisia: 11-12 vuotiaiden vastaajien ryhmästä 41% uskoi, että vanhemmat tietävät paljon siitä, mitä lapsi tekee netissä, kun taas 15-16vuotiaista enää 36% uskoi näin. (Livingstone ym. 2014, 32.)

Seuraavaksi kysyin, onko nuorella sellaisia toimia netissä, joista toivoo, ettei vanhempi ole tietoinen. Kysymys ei ollut pakollinen ja siihen vastasi 58 henkeä (15,9% kaikista vastaajista). Valtaosa, 88% vastaajista oli yli 15-vuotiaita.

Vastausten määrä oli pieni, ja osa vastauksista liittyi yksittäisiin asioihin, kuten 15-vuotiaan pojan pontikankeitto-ohjeiden hakeminen. Useampi vastaus tuli seuraaviin teemoihin liittyen:

- Pornon katselu (3.3%, 12)
- Vieraiden kanssa juttelu chat-sivustoilla (3.6%, 13).
- Nettisivut, joita nuori käyttää (2%, 7)

”Satunnainen aikuisviihteen katselu, tiedon etsiminen liittyen asioihin, joita en saisi tehdä.” (tyttö 17v.)

”Juttelen vieraille miehille, vitsillä enemmän tai vähemmän” (tyttö 17v.)

” Redtuben katsominen, ois aika noloo jos äiti sais tietää pornon katselusta!” (poika 16v.)

Kolme kysymykseen vastanneista käytti kysymyksen mahdollisuutena korostaa internetin yksityisyyttä yleisesti ja sitä, ettei se kuulu vanhempien tietoon, mitä nuori siellä tekee:

“Internet on nähdäkseni yksityistä osa-aluetta elämässä. Ei vanhemmat aseta mikrofoneja/videokameroita lapseen salakuunnellakseen, mitä kaikkea lapsi voikaan puhua ja kenen kanssa silloin kun ei ole kotona. Esim. vanhempien ei ikinä tulisi sorkkia chat-keskusteluja. Eli se, mitä internettiin joko anonymisti tai luottamuksellisesti laittaa, ei tulisi kuulua vanhempien tietouteen.”
(tyttö 17v.)

Muut vastaukset liittyivät esimerkiksi avun etsimiseen nuoren ongelmiin (3 vastaajaa) tai pelaamiseen (2 vastaajaa) Kaksi vastaajaa kertoi lähettävänsä alastonkuviaan tai paljastelevansa itseään rahasta (tytöt 15- ja 16v.).

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Huoltajani tietävät, millä nettisivuilla käyn	29%	41,9%	9,0%	11,8%	8,2%
Huoltajani tietävät, kuinka paljon käytän aikaa internetissä	56,9%	28,6%	8,5%	3,6%	2,5%
Huoltajani tietävät, mitä yhteisöpalveluita (esim. IRC-galleria, Facebook) käytän	49,4%	34,6%	5,65%	5,9%	4,5%
Huoltajani tietävät, mitä tietoja jaan itsestäni netissä	33,0%	26,0%	19,8%	10,6%	10,6%
Huoltajani tietävät, kenen kanssa juttelen netissä	18,6%	23,3%	13,9%	23,5%	20,8%

Kuvio 4. Mitä huoltaja tietää nuoren netin käytöstä

Vastaajat arvioivat, kuinka hyvin uskovat, että vanhemmat tietävät heidän eri nettitoiminnoistaan. Keskimäärin nuoret uskoivat huoltajien tietävän melko hyvin heidän netin käytöstään, mitä tuli esimerkiksi netissä vietettyyn aikaan ja käytettyihin yhteisöpalveluihin. Huonoiten nuoret kokivat vanhempien olevan tietoisia siitä, kenen kanssa nuori juttelee netissä (kts. kuvio 4.)

6.2. Nuorten kokemukset huoltajien suhtautumisesta

Tutkimuslomakkeessa pyysin nuoria kuvailemaan 1-5 sanalla, millaiseksi he kokevat huoltajiensa suhtautumisen omaan netin käyttöönsä. Vastauksista 37 jäi tarkastelusta ulkopuolelle, vastaukset olivat lähinnä *en tiedä* -tyyppisiä vastauksia, osa vastasi kysymyksen ulkopuolelta: ”*kaikki puhuu huonoo vanhemmista netissä*” (poika 17v.) Nuorten kokemukset huoltajien suhtautumisesta sijoittuivat viiteen teemaan, jotka näkyvät kuviossa 5.

Kokemus huoltajan suhtautumisesta		Vastaajan ikä			Yhteensä
		11-13	14-15	16-17	
hyvä	Lukumäärä	41	39	73	153
	% ikäryhmästä	65,1%	35,5%	38,0%	41,9%
huolehtiva	Lukumäärä	2	4	7	13
	% ikäryhmästä	3,2%	3,6%	3,6%	3,6%
välinpitämätön	Lukumäärä	1	6	18	25
	% ikäryhmästä	1,6%	5,5%	9,4%	6,8%
neutraali / normaali	Lukumäärä	5	19	33	57
	% ikäryhmästä	7,9%	17,3%	17,2%	15,6%
negatiivinen / rajoittava	Lukumäärä	9	30	41	80
	% ikäryhmästä	14,3%	27,3%	21,3%	21,9%

Kuvio 5. Nuoren kokemus huoltajan suhtautumisesta netin käyttöön

Hyvää suhtautumista nuoret kuvailivat adjektiiveilla kuten *hyvä, kannustava, auttava, rohkaiseva ja myönteinen*. Valtaosa vastanneista koki, että huoltajat suhtautuvat heidän internetin käyttöönsä hyvin. Neutraali / normaali suhtautuminen kuvattiin juuri termeillä neutraali ja normaali, eivätkä vastaajat avanneet, millaista heidän mielestään on huoltajan normaali suhtautuminen, siksi luokittelin vastaukset omaksi teemakseen.

Vastaajista lähes viidennes (17,3%) ilmoitti huoltajien kokevan, että nuori käyttää nettiä liikaa. Tämä teema painottui kategoriassa negatiivinen / rajoittava

suhtautuminen. Muuta negatiivista suhtautumista (5,8% teeman vasauksista) vastaajat kuvailivat sanoilla kuten *vanhoillinen, rajoittava, rasittava ja kohtuuton*. Eräs vastaajista kommentoi vanhempiensa suhtautumista:

”Pehmentää aivot ja tekee laiskaksi ja pilaa koulun.” (tyttö 15v.)

Helsper, Kalmus, Hasebrink, Sagvari ja de Haan (2013 26-27) tarkastelivat lasten kokemuksia siitä, millaista netin käytön valvontaa tai säätelyä vanhemmat harjoittavat. Monet vanhemmat olivat tutkimuksen mukaan melko passiivisia säätelemään lastensa netin käyttöä, kun taas toiset ovat aktiivisesti osana lasten netin käyttöön ja säätelevät sitä aktiivisesti.

Helsperin ym. (mt.) tutkimuksessa vanhempien netin käytön säätely jaoteltiin neljään ryhmään: aktiivista säätelyä suosivat, rajoittavaa säätelyä suosivat, passiiviset sekä eri valvonnan ja rajoittamisen tyylejä yhdistävät vanhemmat (all rounders). Aktiivista säätelyä suosivat vanhemmat, joilla oli keskimäärin vanhempia, teini-ikäisiä, lapsia. Rajoittavaa säätelyä taas harjoittivat enemmän nuorempien lapsien vanhemmat ja he halusivat asettaa sääntöjä ja rajoituksia lastensa netin käytölle. Eri tyylejä yhdistelevät vanhemmat sijoittuvat eri säätelyn muodoissa kaikissa keskiarvon yläpuolelle, ja he sekä harjoittivat aktiivista säätelyä, että asettivat rajoja. Passiivisen tyylin vanhemmat sen sijaan osallistuivat lastensa netin käyttöön rajoittamisen tai valvonnan näkökulmasta alle keskitason. Ryhmän vanhemmat olivat keskimääräisesti heikoimmin koulutettuja.

Tutkimuksessani ei selviä, millaisen koulutustason vastaajien huoltajat omaavat. Helsperin ym. (mt.) tutkimuksessa Suomessa lähes puolet, 44% vanhemmista suosisi netin käytön säätelyssä aktiivista säätelyä ja vain 15% olisi passiivisia. Näiden pohjalta voisi olettaa, että nuorten kokemukset hyvästä suhtautumisesta ainakin osittain viittaisi juuri aktiiviseen osallistumiseen.

6.3. Nuorten toiveet huoltajien suhtautumisesta

Vastaajia pyydettiin myös kuvailemaan, millaista suhtautumista he itse kaipaavat ja mitä toivovat huoltajilta. Valtaosa vastanneista (65,8%) totesi, että ei kaipaa vanhemmiltaan mitään tukea vaan pärjää netin maailmassa itsenäisesti. Nykytilanteeseen suhtautumisen suhteen oli tyytyväinen 6,8% vastanneista.

Tuen kaipaaminen oli osittain ikäsidonnaista ja vanhemmat vastaajat kokivat etenkin, etteivät kaipaa tukea netin käytölleen. Livingstone ym. (2014, 17) kysyivät tutkimuksessaan 9-16vuotiailta, kokevatko he tietävänsä netistä enemmän kuin vanhempansa. 38% kaikista vastanneista oli vastannut väitteeseen ”Tiedän netistä enemmän kuin vanhempani” hyvin totta ja 15-16-vuotiaista vastaajista näin koki jopa 58%. Jos nuori kokee tietävänsä netistä huoltajiaan enemmän, ei tuen kysyminen vanhemmilta liene varteenotettava vaihtoehto.

Suhtautumistoiveissa nousivat esiin teemat *enemmän aika yhdessä, lisää rajoja, lisää vapautta sekä apua tekniikkaan*. Rajoihin liittyvät toiveet liittyivät ennen kaikkea tiukempiin aikarajoituksiin.

”Haluaisin, että meillä olisi tarkat netissä olemis ajat. Esim. Vain tunti päivässä.” (tyttö 13v.)

”Toivoisin, että voisin joskus vaikka jonkun huoltajani kanssa tehdä yhdessä jotain, kuten pelata vaikka älypään tietovisoja. :)” (tyttö 12v.)

”toivoisin että huoltajani laittaisi enemmän aika rajoituksia netin käyttööni. Haluaisin myös että blogistani oltaisiin kiinnostuneempia.” (tyttö 12v.)

”Tahtoisin että netin käyttöäni rajoitettaisiin.” (tyttö 15v.)

Teknistä apua kaivattiin esimerkiksi verkkokaupoissa ostosten tekoon ja englanninkielisten sivujen kanssa. Eniten toivottiin, että vanhemmat viettäisivät

nuoren kanssa enemmän aikaa netin äärellä (9%): joko siitä keskustellen tai yhdessä toimien esimerkiksi pelaamisen merkeissä.

Miten toivot vanhempiesi suhtautuvan netinkäyttöösi		Ikäryhmät			Yhteensä
		11-13	14-15	16-17	
ei toiveita	Lkm ikäryhmästä	38	72	130	240
	% ikäryhmästä	60,3%	65,5%	67,7%	65,8%
nyt hyvä	Lkm ikäryhmästä	6	6	13	25
	% ikäryhmästä	9,5%	5,5%	6,8%	6,8%
enemmän yhdessä	Lkm ikäryhmästä	8	7	18	33
	% ikäryhmästä	12,7%	6,4%	9,4%	9,0%
lisää rajoja	Lkm ikäryhmästä	6	12	11	29
	% ikäryhmästä	9,5%	10,9%	5,7%	7,9%
lisää vapautta	Lkm ikäryhmästä	2	10	9	21
	% ikäryhmästä	3,2%	9,1%	4,7%	5,8%
apua tekniikkaan	Lkm ikäryhmästä	3	3	11	17
	% ikäryhmästä	4,8%	2,7%	5,7%	4,7%
Yhteensä		63	110	192	365

Kuvio 5. Toiveet vanhempien suhtautumisesta netin käyttöön ikäryhmittäin.

Yhteistä netti-aikaa toivoivat tytöt enemmän kuin pojat: tytöistä sitä toivoi 11,3%, pojista ainoastaan 3,7%. Työt toivoivat myös enemmän rajoituksia netin käytölleen (10,2%, pojat 2,8%) kun taas pojat toivoivat enemmän vapautta (7,3%, tytöt 5,1%) tai eivät kaivanneet mitään: kaikista vastanneista pojista näin suhtautui 76,1%.

6.4. Parempi internet

Kyselylomakkeen viimeinen kysymys oli lauseentäydennystehtävä, jossa pyydettiin vastaajaa jatkamaan lausetta ”Mielestäni internetin tekisi paremmaksi se, että...”. Vastauksen enimmäispituutta ei ollut säädelty, mutta tyhjiin vastausten ehkäisemiseksi muutaman merkin laittaminen kenttään oli pakollista. Koska kysymys oli pakollinen, jätti osa kenttään siansaksaa tai vastasi asiaan kuulumattomilla kommentteilla, saadakseen lomakkeen lähetetyksi. Asiaan kuulumattomat kommentit olivat sellaisia, etteivät ne vastanneet kysymykseen laisinkaan, esimerkiksi: *”siellä olisi enemmän hevosia”* (tyttö 13v.) tai *”Naisilta estettäisiin pääsy keittiön ulkopuolelle.”* (poika 16v.). Moni myös kommentoi yksittäisiin nettisivuihin koskevilla kommentteilla, kuten netin parantuvan, jos Google + katoaisi tai Facebook ja YouTube yhdistyisivät. Tällaiset kommentit jätin tutkimuksestani ulkopuolelle, ja ne muodostivat kolmanneksen koko tutkimuksen vastaajajoukosta.

Asianmukaisia vastauksia, jotka sisällytin tutkimukseeni, tuli 66,3% (242) vastaajalta. Tytöt dominoivat vastaajina myös tässä joukossa, ja kysymykseen vastanneista tyttöä oli 76,0% (184), eli kysymyksen osalta vastaajajoukko painottui entistä enemmän tyttöjen puoleen. Poikia kysymykseen vastanneista oli siis 24,0% (58). Osa vastanneista mainitsi monta teemaa, joten eri teemoihin luokiteltuja vastauksia tuli yhteensä 277 kappaletta. Aineiston analyysin klusterointivaiheessa olleet neljätoista teemaa (ks. luku 4.2.) tiivistin viiteen luokkaan.

	Mainintojen lukumäärä	% kaikista vastanneista
Käyttäytyminen netissä	97	26,6%
Valvonta ja rajoittaminen	59	16,4%
Lapsille ja nuorille sopivat sisällöt	35	9,6%
Käytettävyys ja turvallisuus	74	20,3%
Enemmän vapautta	12	3,3%
Yhteensä	277	

Kuvio 6. Mikä tekisi netistä paremman

Niin ikään neljä vastaajista toivoi, että netistä voisi poistaa asioita kokonaan. Vastaajat eivät tarkemmin eritelleet, minkälaisista asioista on kyse.

Kysymyksen vastauksiin vaikutti kenties jonkin verran sen muotoilu. EU Kids Online -tutkimuksessa lapsilta ja nuorilta kysyttiin, mitkä ovat asioita, jotka heidän ikäisiään lapsia voisi häiritä netissä. Siinä tuloksissa painottuivat netin lapsille sopimattomat sisällöt kuten seksuaalissävyytteiset kuvat sekä väkivaltaiset sisällöt. Omassa tutkimuksessa isoimmaksi teemaksi nousseen käyttäytymisen mainitsi kiusaamisen näkökulmasta vain 4,7%, kun taas Livingstnen ym. tutkimuksessa kaikista huolista 15,3% mainitsi väkivallan, joka ei omassa tutkimuksessani noussut esille kertaakaan. (Livingstone ym. 2013, 2-5.)

6.4.1. Käyttäytyminen netissä

Vastaajista reilu neljännes mainitsi paremman käyttäytymisen olevan tekijä, joka tekisi netistä paremman. Käyttäytyminen netissä -teeman alle sijoittuivat vastaukset, joissa mainittiin netin muuttuvan paremmaksi, jos muut netin käyttäjät toimisivat toisin, esimerkiksi netiketin noudattaminen, nettikiusaamisen lopettaminen tai ahdisteluviestien lähettelyn loppuminen.

Vastauksissa toivottiin esimerkiksi netiketin noudattamista sekä sitä, että ihmiset *”olisivat inhimillisiä”* (poika 16v.) tai *”Ihmiset laskisivat kymmeneen ennen kuin kommentoisivat mitään.”* (tyttö 16v.).

”Kaikki pitäis järjen päässä eikä kirjottelis ittestään tai muista mitää idiootti juttui sinne. Huomioo saa varmasti muutenkin ku sillä et 15v tyttö esittelee tissejään ja esittää idioottia ja jos ei sitä ymmärrä niin sille pitäis se asia opettaa. Eli siis se että ihmiset kunnioittais itteensä ja muita.” (tyttö 17v.)

Nettikiusaamiseen liittyvät toiveet nimesivät kiusaamisen, haukkumisen tai toisen loukkaamiseen.

”Siellä ei kiusattaisi, kaikki olisivat asiallisia” (tyttö 13v.)

”ihmiset tajuaisivat että toisten haukkuminen sattuu, vaikka se tapahtuukin internetissä.” (tyttö 16v.)

”Mielestäni internetin tekisi paremmaksi se, että kukaan ei kiusaisi netissä, varsinkaan anonyyminä tai nimimerkin takana ja että kukaan ei laittaisi toisistaan epäasiallisia kuvia nettiin ilman toisen lupaa.” (tyttö 15v.)

Mainintoja seksuaalissävytteisestä viestinnästä tai esimerkiksi ahdistelevista aikuisista, jonka niin ikään tulkitsin tarkoittavan seksuaalissävytteistä viestintää, tuli yhteensä 13 kappaletta. Kaikki seksuaalissävytteisen viestinnän maininneet vastaajat olivat tyttöjä ja se mainittiin kaikissa ikäryhmissä. Mainintoja pedofiiliasta tuli muutamia, ja yksi vastaajista toivoi että *”kaikki runkkarit häviäis vittuun”* (tyttö 16v.). Osa vastauksista ei selkeästi nimennyt pedofiliaa tai seksiviestejä, mutta koki aikuisten käytöksen häiritsevänä. Esimerkiksi EU Kids Online tutkimuksen mukaan suomalaisista 11-16-vuotiaista seksuaalissävytteisiä viestejä olisi vastaanottanut 18% (Kupiainen ym. 2012, 21.)

”pedofiilejä ei olisi joka paikassa.” (tyttö 16v.)

”aikuiset eivät ahdistelisi keskustelupalstoilla yms.” (tyttö 15v.)

”siihen olisi ikäraja, ettei mitään pedofiili juttuja kohdistuisi lapsiin. Aikuisten pitäisi käyttäytyä viisaasti.” (tyttö 15v.)

Vastaajien vinoutuneen sukupuolijakauman vuoksi tarkastelin toiveita nettikäyttäytymisen paranemisesta myös iän mukaan. Toive paremmasta nettikäyttäytymisestä lisääntyi selvästi iän myötä: kun nuorimmista, 11-13-vuotiaista vastaajista sen mainitsi 14,3% koko ikäryhmästä, mainitsi vanhimmat, 16-17-vuotiaat, sen 62 kertaa, eli se nousi ilmi kolmanneksen vastauksissa. Sukupuolella oli myös vaikutusta toiveisiin liittyen. Kaikista vastanneista pojista parempaa nettikäyttäytymistä toivoi 15 koko joukosta (13,8%) kun taas tytöillä vastaava luku oli 32,2% (82)

Ikäryhmä		Toive paremmasta nettikäyttäytymisestä
11-13-vuotiaat	Mainintojen määrä	9
	% ikäryhmästä	14,3%
14-15-vuotiaat	Mainintojen määrä	26
	% ikäryhmästä	23,6%
16-17-vuotiaat	Mainintojen määrä	62
	% ikäryhmästä	32,3%

Kuvio 7. Maininnat paremmasta nettikäyttäytymisestä ikäryhmittäin

Parempi käyttäytyminen netissä liitettiin yleisimmin juuri nettikiusaamiseen. Nettikiusaamista on eri tutkimusten mukaan kohdannut nuorista 6-40% tutkimuksesta riippuen (Mikkola 2008, 4; Livingstone, Haddon, Görzig, & Ólafsson 2011b, 6; Hinduja & Patchin 2014, 4). Kuitenkin EU Kids Online - tutkimuksessa, jossa 9-16-vuotiaita pyydettiin mainitsemaan asioita, jotka heidän ikäisiään häiritsee netissä, ei nettikiusaaminen noussut esiin, vaan sen sijaan mainittiin esimerkiksi seksuaaliset ja väkivaltaiset sisällöt. Kiusaaminen tuli ilmi vain 4,7 prosentissa vastauksia (Livingstone, Kirwil, Ponte & Staksrud 2013, 2.)

6.4.2. Valvonta ja rajoittaminen

Valvonnan ja rajoittamisen luokkaan tuli erilaisia mainintoja, jotka koskivat ennen kaikkea tarkempaa moderointia ja kommenttien ennakkoseulontaa. Lisäksi valvonnan avulla toivottiin tunnistautumista ennen kommentointia, jotta ylläpito voisi tarvittaessa selvittää henkilöllisyyden. Valvonta liittyi osaltaan toiveisiin ikärajojen tarkemmasta seurannasta, joten teemat valvonta ja ikärajat on yhdistetty omaksi yhteiseksi teemakseen.

Sivustojen valvontaa ja esimerkiksi tarkempaa tunnistautumista toivoi 6,8% kaikista vastaajista. Vastaajat toivoivat esimerkiksi kommenttien ennakkotarkistusta tai aikuisten näkyvämpää läsnäoloa sivustoilla.

”Että ennenkuin netissä voi julkaista yhtään mitään, niin se lähetetään ylläpidolle tarkistettavaksi. Minusta on inhottavaa, jos törmään seksuaalisiin mainoksiin sivustoilla, joita käyttävät monet alle 10 - vuotiaatkin. Joillakin sivustoilla voitaisiin myös ikäraja laittaa selvästi esille, ja seksuaalisiin sisältöihin tarvitsee ylläpidon salasanan, jonka saa vain, jos ylläpito tietää varmasti, että olet yli 18 vuotias.” (tyttö 13v.)

”siellä olisi paljon valvoja” (tyttö 15v.)

”tehtäisiin joihinkin sivuihin estoja, ettei voisi haukkua anonyyminä ketään vaan kommentoidakseen pitäisi ilmoittaa jtn, josta voidaan saada tietää edes jotenkin ihmisen henkilöllisyys, koska näitä tapauksia on paljon. Myös pedofiilien takia, jotka yrittävät sosiaalisessa mediassa (esim. irc-galleria) ostaa seksiä nuoremmalta.” (tyttö 15v.)

”olisi enemmän nettipoliiseja ja ihmiset ymmärtäisivät lopettaa nimettömänä kiusaamisen, joka on todella helppoa netissä.” (tyttö 17v.)

”jokaisella keskustelupalstalla tai sivustolla on joku ylläpitäjä joka voi blokata sellaiset käyttäjät jotka kiusaavat netissä.” (poika 14v.)

Tarkempaa valvontaa netissä toivottiin vanhempien toimesta vastaajaa itseään nuoremmille netin käyttäjille. Lisäksi toivottiin ikärajojen seurantaa itseään nuoremmille netin käyttäjille ja heidän rajaamistaan pois tietyistä palveluista. Monessa vastauksessa nousi esiin nuoremmat netin käyttäjät ja vastauksista välittyi viesti, että itse ei enää tarvitse valvontaa. Ikärajojen kohdalta vastaajat toivat esiin seksuaalista sisältöä tarjoavien sivujen tarkemman ikärajaseurannan, jottei tällaisille sivustoille päätyisi vahingossa alaikäiset.

”alle 12 vuotiaat eivät pystyisi laittaan itsestensä videoita tai kuvia tai muita tietoja nettiin, sillä he eivät vielä ymmärrä mitä kaikkea kannattaa itsestensä laittaa nettiin ja mitä ei.” (tyttö 17v.)

”aikuiset valvoisivat lastensa (alle 13v) netin käyttöä enemmän. Lapset lisäälevät itsestään kuvia ja videoita nettiin ymmärtämättä, mitä kaikkea itsestään kannattaa jakaa netissä ja mitä ei.” (tyttö 17v.)

”olisi tarkemmat rajotteet mm. pornosivuilla... Olen muutamia kavereitani kuunnellessa huomannut, että monilla sivuilla on vain kysymysikkuna "oletko alle 18" ja kyllä tai ei, tähän pitäisi keksiä jokin varmempi kuvio...” (tyttö 15v).

”Liian nuorilla esim 10 v ei olisi pääsyä siihen” (tyttö 16v.)

Eräs pedofiilit maininnut vastaaja toivoi, että sivustolla olisi myös yläikäraja:

”Aikuisia ei nuorten sivuille! Esim. Ei pedo 50v ukkoja, alle 18v tyttöjen sivuille.. :) Gallerioihin yläikäraja” (tyttö 14v.)

Vastaajista neljä toivoi, että netti itsessään estäisi pitkällisen käytön ja rajaisi netissä vietettyä aikaa.

”Olisi joku "nettikello" jonka voo laittaa päälle esim tunniksi ja sitten netti sammuisi.” (tyttö 13v.)

”olisi aika raja kone sammuisi aina 1 tunnin ja vain aikuinen tiätäisi salasanan millä saisi auki sen jälkeen” (tyttö 17v.)

6.4.3. Lapsille ja nuorille sopivat sisällöt

Netin sisällöistä nostettiin esille toive saada enemmän nuorille kohdennettuja sisältöjä, seksuaalisten sisältöjen poistaminen netistä kokonaan sekä mainosten ja ”turhien sivujen” poistaminen. Mainonta liitettiin ennen kaikkea seksuaalissävytteisiin mainoksiin.

” Ei olisi lapsille sopimatonta sisältöä” (poika 12v.)

Seksuaaliset sisällöt mainitsi 13 vastaajaa. Osa toivoi, että tällaiset sisällöt poistuisivat netistä kokonaan, osa taas vain toivoi, että niiden ikäraja seuranta olisi parempi, jotteivat nuoremmat netin käyttäjät eksyisi sen kaltaisille sivustoille. Seksuaaliset sisällöt nostettiin esiin kaikissa ikäryhmissä ja sen mainitsi 11 tyttöä ja 2 poikaa. Melko harva koki ne siis kovinkaan haitallisena, vaikka EU Kids Online -tutkimuksessa 9-16-vuotiaat vastaajat kokivat sen olevan suurin ikäisiään netissä häiritsevä tekijä ja sen mainitsi tutkimukseen osallistuneista 19,6% (Livingstone ym. 2013, 5).

”poistettaisiin kaikki sivut jotka ovat täysiikäisille. esim porno”
(tyttö 15v.)

”se, että lapsien olisi turvallisempaa käyttää nettiä ettei esim. ajaudu porno sivustolle. mutta eihän sitä oikein voi mitenkään auttaa.”
(tyttö 17v.)

Vastaajista 12 toivoi mainosten poistumista netistä. Näitä toiveita tuli tasaisesti molemmilta sukupuolilta ja kaikilta ikäryhmiltä. Muutama vastaaja toivoi mainosten poistumista koska niiden kuvasto ei sovi pienille lapsille, osa vain toi ilmi, ettei pidä mainoksista.

”löytäisi asioita helpommin ja ei olin liikaa mainoksia mistä pienet löytäis kaikenlaisia kuvia” (poika 17v.)

”Niitä p*rkeleen mainoksia ei työnettäisi joka paikkaan.”
(poika 17v.)

Kymmenen vastaajaa toivoi lisää sopivia sisältöjä lapsille ja nuorille. Sisältöjä toivoivat lisää ikäisilleen 11-15 vuotiaat, vanhimpien vastaajien ryhmässä teema ei noussut esille kertaakaan.

”siellä olisi enemmän nuorille tarkoitettuja juttelupalstoja, jossa olisi hyvä ylläpito, joka vahtii ettei ketään kiusata. siellä vois jutella myös nettipoliisille tai nuorisotyöntekijälle tms.” (tyttö 14v.)

Moni seksuaalisista sisällöistä maininnut halusi nimenomaan suojella itseään nuorempia netin käyttäjiä. EU Kids Online -tutkimuksen tulosten pohjalta suomalaislapsista ja -nuorista noin 29% olisi nähnyt seksuaalissävyytteisiä kuvia netissä, kun vastaava luku esimerkiksi Tanskassa on alle viisi prosenttia ja Eurooan keskiarvo 14% (Livingstone, Ólafson, O'Neill & Donoso 2012, 1, 12).

Livingstonen ym. (2012) tutkimuksessa vain harva nuorista raportoi kohtaamistaan seksuaalissävyytteisistä kuvista netissä, vaikka tämä koettiin hyödyllisenä – tulosten mukaan vain kolmestoista prosenttia oli ilmoittanut asiattomista kuvista. Omassa tutkimuksessani ei noussut ilmi muunlaiset nuorille sopimattomat sivut, kuten anoreksiaa ihannoivat tai itsensä vahingoittamiseen kannustavat sivut, jotka EU Kids Online -tutkimuksessa nousivat esiin nuorten vastauksissa. (Livingstone ym. 2012, 1.)

6.4.4. Käytettävyys ja turvallisuus

Käytettävyteen ja turvallisuuteen liittyviä teemoja olivat esimerkiksi nettiyhteyden nopeuteen liittyvät toiveet, netin viruksettomuus ja sivujen helppokäyttöisyys. Lisäksi vastaajat toivoivat esimerkiksi helpompikäyttöisiä nettisivuja. Muutaman yksittäisen toiveen siitä, että netin sisältöjä olisi mahdollisuus poistaa kokonaan, liitin myös tähän kategoriaan. Käytettävyteen ja netin turvallisuuteen liittyviä mainintoja nousi esiin yhteensä 74 kertaa.

”sieltä löytyisi ei vain kaikki se, mitä sieltä ei etsi, vaan myös se toinen puoli siitä, mitä etsii.” (poika 14v.)

6.4.5. Enemmän vapautta

Vähemmän rajoitettua netin käyttöä esitti netin paremmaksi tekemisen keinona vain 12 vastaajaa. Teema mainittiin kaikissa ikäryhmissä, nuorimmista vastaajista sen mainitsi yksi. Vapautta toivottiin ennen kaikkea huoltajien osalta:

"vanhemmat ei häiritsisi" (tyttö 15v.)

Lisäksi vapautta toivottiin lainsäädäntöön tekijänoikeusten näkökulmasta.

"Suuret yritykset ja valtiot eivät yrittäisi sensuroida sisältöä. ja että tekijänoikeuksia ei yritettäisi noudattaa hulluuteen (Tekijänoikeuksia tarvitaan, mutta rajansa kaikella)." (poika 17v.)

7. Yhteenveto ja pohdinta

Tutkimuksessani nuorista vain 15,9% toi ilmi asioita, joita ei tahtoisivat vanhempiansa tietävän omasta verkkokäyttäytymisestä. 12 vastanneista mainitsi tällaiseksi pornon katselun. Lähes sama määrä vastaajia, 13, toivat esiin seksuaaliset sisällöt päivittäisestä näkökulmasta: he toivoivat seksuaalisten sisältöjen poistumista verkosta kokonaan. Myös tarkempi ikärajojen valvonta juuri pornosivujen kohdalta nostettiin esiin, koska alaikäisten ei tahdottu eksyvän sen kaltaisille sivuille.

Erilaisten seksuaalista sisältöä tarjoavien sivujen sisältö on lain mukaan yksiselitteisesti kielletty alaikäisiltä. Kuitenkin ikäkontrolli sivuilla perustuu yleensä käyttäjän omaan ilmoitukseen, eivätkä palveluntarjoajat vaadi rekisteröitymistä käyttäjäkadon pelossa. Pornoa voivat näin ollen katsoa kaikenikäiset. (Haasio 2016, 39.) Löyhä ikärajojen valvonta mahdollistaa näin ollen myös alaikäisten eksymisen seksuaalisten sisältöjen äärelle. Tutkijan oma kokemus 90-luvulla osoitti, ettei fantasy-hakusanalla esimerkiksi löytynytäkään kuvia lohikäärmeistä ja yksisarvisista...

Nuoret toivat tutkimuksessa esiin toiveensa yhteisestä netin käytöstä ja rajojen asettamisesta. Diginatiivien aikakaudella vanhemman opastus verkon käyttöön saattaa jäädä, jos vanhempi kokee nuoren hallitsevan teknologian aikuista paremmin. Tämä ei kuitenkaan poista tarvetta kasvatukselle verkossa, ja tutkimuksessanikin käy ilmi nuorten toiveet yhteiselle ajankäytölle netin äärellä vanhempiansa kanssa sekä rajojen asettamiselle. Myös Haasio (2016, 13) toteaa nuorten tarvitsevan paitsi mahdollisuuksia ja esimerkkiä, myös rajoja ja tietoa verkon liveilmiöistä: *”Yhdessä vietetyt nettihetket ja tieto siitä, mitä lapset ja nuoret tekevät netissä ovat keskeinen osa turvallisen ja luottamuksellisen verkon käytön muodostumista lapsille ja nuorille”* (Haasio 2016, 16)

Vanhempien suhtautumisesta ei tutkimuksen valossa saa vankkaa käsitystä, kun monet vastaajista kuvasi sitä neutraaliksi tai normaaliksi. Jatkotutkimuksen aihe voisikin olla avata sitä, millaista suomalaisnuorten mielestä on tällainen normaali suhtautuminen nuoren netin käyttöön? Onko neutraali suhtautuminen samaa kuin välinpitämätön?

Nuorten kokemusten pohjalta vanhempien suhtautumista on hankalaa suhteuttaa vanhemmuuden tyylihin (ks. luku 3.). Moni vastaaja koki vanhempien suhtautumisen hyväksi, mutta ei eritellyt vastaustaan tarkemmin, jolloin se voi tarkoittaa Valcken ym. (2010, 456) internet-vanhemmuuden tyyleistä niin sallivaa, laissez-fairea kuin kärkevääkin riippuen nuoren toiveista vanhempien tuen suhteen. Tätä kysymystä voitaisiin tarkastella laajemmin omana tutkimuksenaan haastattelun muodossa, sillä lomaketutkimuksessa sanalliset vastaukset eivät selvästikään anna riittävästi tietoja.

Osa vastaajista mainitsi vanhempien suhtautumiseksi välinpitämättömyyden, mutta sitä ei suinkaan aina koettu negatiivisena asiana, vaan vastaajat kokivat, etteivät kaipaakaan muun laista suhtautumista. Laissez-faire -tyylin omai nuorten kokemuksen mukaan 6,8% vanhemmista. Löyhä suhtautuminen oli sidoksissa vastaajien ikään, mikä osiltaan myös selittää sitä, että nuoret kokivat sen positiivisena asiana – vanhimpien vastaajien ryhmä myös kaipasi vähiten tukea nettiasioihin liittyen, joten voisi olettaa, että vanhempien puuttumattomuus on ikäryhmän keskuudessa toivottava asia.

Netti muuttuisi monen vastaajan mielestä paremmaksi, jos kaikki osaisivat käyttäytyä siellä. Fiksuun nettikäyttäytymiseen liittyvät vastaukset käsittelivät useimmiten juuri nettikiusaamista, vaikkakin usea vastaaja mainitsi, ettei kiusaaminen omalla kohdalla olekaan ongelma. Käytöstapojen puutteesta verkossa kertoo se, että neljännes kaikista kyselyn vastaajista mainitsi sen kysymyksessä, mikä tekisi netistä paremman. Nettikiusaamisen arkipäiväisyydestä kertoo myös esimerkiksi Hindujan ja Patchinin tutkimus, jossa 25% 11-18-vuotiaista lapsista ja nuorista kertoi heitä joskus kiusatun verkossa (Hinduja & Patchin 2014, 3).

Vastaajat mainitsivat nettikäyttäytymisen yhteydessä nimenomaan kiusaamisen ongelmaksi. Muunlaista huonoa käytöstä ei juurikaan tuotu esiin, esimerkiksi trolleja, jotka ovat kiusantekomielessä kirjoitettuja viestejä, joiden tarkoitus on toisen netin käyttäjien suututtaminen tai nettikällejä, jotka ovat pilailumielessä kirjoitettuja viestejä (ks. esim. Forss 2014).

Parempi netti -toiveissa mainittiin myös vaaralliset aikuiset sekä seksinostoyritykset alaikäisiltä. Kaksi vastaajaa myös mainitsi tarjoavansa itse seksuaalisia palveluita verkossa maksua vastaan. Forss (2014, 130) toteaa sosiaalisen median palvelujen tarjoavan helpon mahdollisuuden lähestyä useita lapsia samanaikaisesti. Sosiaalisessa mediassa alaikäisen lähestyminen on huomattavasti helpompaa kuin kadulla ja Forss (2014, 131) toteaaakin, että juuri sosiaalisen median kautta tapahtuu suuri osa lapsen seksuaalisista hyväksikäyttötapauksista, joissa uhri ja rikoksen tekijä eivät entuudestaan tunne toisiaan esimerkiksi sukulaissuhteen kautta.

Lähteet

Álvarez, M., Torres, A., Rodríguez, Padilla, S. & Rodrigo, M.J. 2013. Attitudes and parenting dimensions in parents' regulation of Internet use by primary and secondary school children. *Computer & Education* 67 (2013) 69-78

Borca, G., Bina, M., Keller, P. S., Gilbert, L. R. & Begotti T. 2015. Internet Use and Developmental tasks: Adolescents' point of view. *Computers in Human Behavior* 52 (2015) 49–58

Byond, D. 2014. It's complicated – the social lives of networked teens, Yale University Press books, saatavilla verkosta:
<http://www.danah.org/books/ItsComplicated.pdf>

Cyberbullying research center: What is cyberbullying? saatavilla www-muodossa: <http://cyberbullying.org/what-is-cyberbullying> (viitattu 7.9.2016)

Finnlex 1991: Yleissopimus lapsen oikeuksista, 60/1991, Edita Publishing. Saatavilla www-muodossa:
<http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060>

Forss, M. 2014. Fobban sosiaalisen median selviytymisopas, Crime Time, Helsinki

Haasio, A. 2016. Koukussa nettiin – Laset, nuoret ja verkon vaarat. Avain. BTJ Finland Oy, Helsinki

Haddon, L., Livingstone, S. & EU Kids Online -verkosto 2012. EU Kids Online: national perspectives. EU Kids Online, The London School of Economics and Political Science, Lontoo. Saatavilla www-muodossa:
<http://eprints.lse.ac.uk/46878/> (viitattu 7.11.2016)

Haltia-Nurmi, M. & af Ursin, P. 2013. Osallisuus netissä – näkökulmia nuorten aktiiviseen kansalaisuuteen, teoksesta Kupiainen, R., Kotilainen, S. Nikunen, K. & Suoninen, A. (toim.) Lapset netissä – puheenvuoroja lasten ja nuorten netin käytöstä ja riskeistä, Mediakasvatusseuran julkaisuja 1/2013. Saatavilla www-muodossa: <http://www.mediakasvatus.fi/files/ISBN978-952-67693-3-2.pdf> (viitattu 7.10.2016)

Helsper, E.J., Kalmus, V. Hasebrink, U., Sagvari, B. & de Haan, J. 2013. Country classification: opportunities, risks, harm and parental mediation. EU Kids Online, The London School of Economics and Political Science, London. Saatavilla www-muodossa: <http://eprints.lse.ac.uk/52023/> (viitattu 7.11.2016)

Hinduja, S. & Patchin, J. W. 2014. Cyberbullying: Identification, Prevention & Response, Cyberbullying research center. Saatavilla www-muodossa: <http://cyberbullying.org/Cyberbullying-Identification-Prevention-Response.pdf> (viitattu 7.9.2016)

Huhtala, N. & Herkama, S. 2012. Yläkoulun oppilaiden ja opettajien käsityksiä verkkokiusaamisesta vuorovaikutusilmiönä. Prologi. Puheviestinnän vuosikirja 2012, 28–48, Jyväskylän yliopisto. Saatavilla www-muodossa: https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/40930/Prologi2012_Huhtala_Herkama.pdf?sequence=1 (viitattu 7.9.2016)

Joensuu, M. 2011; Nuoret verkossa toimijoina, teoksesta Merikivi, J., Timonen, P. & Tuuttila, L. (toim.) Sähköä ilmassa - näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön, Nuorisotutkimusseura, Humanistinen ammattikorkeakoulu (HUMAK), Unigrafia Helsinki

Korkala, S. & Virta, J. 2016. ”Ehkä pieni pelko takaraivossa, kun on lähettänyt itsestään vähän paljastavampaa materiaalia.” 15–25-vuotiaiden kokemukset sextingistä, pro gradu-tutkielma, Lapin yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta. Saatavilla www-muodossa: <http://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/62360/Korkala.SusannaVirta.Jutta.pdf?sequence=2> (viitattu 6.10.2016)

Kupiainen, R. 2013; EU Kids Online – suomalaislasten netin käyttö, riskit ja mahdollisuudet, teoksesta Kupiainen, R., Kotilainen, S. Nikunen, K & Suoninen A. (toim.) Lapset netissä – puheenvuoroja lasten ja nuorten netin käytöstä ja riskeistä. Mediakasvatusseuran julkaisuja 1/2013. Saatavilla www-muodossa: <http://www.mediakasvatus.fi/files/ISBN978-952-67693-3-2.pdf> (viitattu 7.10.2016)

Kupiainen, R., Suoninen, A., Kotilainen, S. & Nikunen, K. 2012. Finland, teoksesta Haddon, L., Livingstone, S. & EU Kids Online – verkosto: EU Kids Online: national perspectives. The London School of Economics and Political Science, Lontoo. Saatavilla www-muodossa: <http://eprints.lse.ac.uk/46878/> (viitattu 7.11.2016)

Laitila, M. & Setälä, L. 2016. Nettikiusaaminen ilmiönä 8-luokkalaisten keskuudessa, opinnäytetyö Laurean ammattikorkeakoulu, hoitotyön koulutusohjelma. Saatavilla www-muodossa: <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/108127/Nettikiusaaminen%20ilmi%20ona%208.%20luokkalaisten%20keskuudessa.pdf?sequence=1> (viitattu 7.6.2016)

Lau, W. & Yuen, A. 2013; Adolescents' risky online behaviours: The influence of gender, religion and parenting style. Computers in Human Behavior 29 (2013) 2690-2696

Len-Ríos, M., Hughes, H., McKee, L. & Young, H., 2016; Early adolescents as publics: A national survey of teens with social media accounts, their media use preferences, parental mediation, and perceived Internet literacy. Public Relations Review 42 (2016) 101-108

Leung, L. & Lee, P., 2012; The influence of information literacy, internet addiction and parenting styles on internet risks. New Media & Society 2012 vol. 14 no 1 117-136

Livingstone, S., Mascheroni, G., Ólafsson, K. & Haddon, L. 2014; Children's online risks and opportunities: comparative findings from EU Kids Online and Net Children Go Mobile, European Commission's Better Internet for Kids Programme. Saatavilla www-muodossa: <http://eprints.lse.ac.uk/60513/> (viitattu 6.10.2016)

Livingstone, S., Kirwil, L., Ponte, C. & Staksrud, E. yhdessä EU Kids Online -verkoston kanssa 2013. In their own words: what bothers children online? with the EU Kids Online Network. The London School of Economics and Political Science, LSE Research Online. Saatavilla www-muodossa: <http://eprints.lse.ac.uk/48357/1/In%20their%20own%20words%20%28Isero%209.pdf> (viitattu 6.10.2016)

Livingstone, S., Ólafsson, K., O'Neill, B. & Donoso, V. 2012. Towards Better Internet for Children. EU Kids Online. Saatavilla www-muodossa: <http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20III/Reports/EUKidsOnlineReportfortheCEOCcoalition.pdf> (viitattu 4.11.2016)

Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A. & Ólafsson, K. 2011a. EU kids online: final report. EU Kids Online, London School of Economics & Political Science, Lontoo. Saatavilla www-muodossa: <http://eprints.lse.ac.uk/39351/> (viitattu 1.11.2016)

Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A. & Ólafsson, K. 2011b. Risks and safety on the internet: the perspective of European children: full findings and policy implications from the EU Kids Online survey of 9-16 year olds and their parents in 25 countries. EU Kids Online, Deliverable D4. EU Kids Online Network, Lontoo. Saatavilla www-muodossa: <http://eprints.lse.ac.uk/33731/> (viitattu 7.11.2016)

Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL) 2015; Nettikiusaaminen, Vanhempainnetti. Nettisivut: http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/lapset_ja_media/nettikiusaaminen/ (viitattu 7.6.2016)

Noppari, E. & Kupiainen, R. 2015; Somelainen nuori, teoksesta Martikainen, L. Mitä se sulle kuuluu? Nuorten elämän valinnat puntarissa. United Pressa Global, EU

Ofcom 2015: Children and Parents: Media Use and Attitudes Report. Saatavilla www-muodossa: http://stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/research/media-literacy/children-parents-nov-15/childrens_parents_nov2015.pdf (viitattu 28.7.2016)

Otanvastuun.fi; Seksuaalisen hyväksikäytön valmistelu ja hyväksikäyttö verkossa. Nettisivut: <http://www.otanvastuun.fi/04-hyvaksikaytto-ja-sen-valmistelu-verkossa.html> (viitattu 6.10.2016)

Palfrey, J. & Gasser U, 2008; Born Digital: understanding the first generation of digital natives. Basic Books, Library of Congress Cataloging-in-Publication Data, Saatavilla www-muodossa: https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=LIFNT1ER4scC&oi=fnd&pg=PR7&q=digital+divide+generation+gap&ots=XGHol_q_Ja&sig=vR5rvv2mRBePeie1SIIHXDSudZc&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

Pelastakaa lapset ry: Lapset ja digitaalinen media. Nettisivut <https://www.pelastakaalapset.fi/tyomme-kotimaassa/lapset-digitaalinen-media/> (viitattu 9.10.2016)

Pelastakaa lapset ry 2011a: Lasten kokema seksuaalinen häirintä ja hyväksikäyttö netissä. Saatavilla www-muodossa: <http://s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalapset/main/2016/02/01123848/Lasten-kokema-seksuaalinen-hairinta20111.pdf> (viitattu 11.9.2016)

Pelastakaa lapset ry 2011b: Tutut tuntemattomat. Saatavilla www-muodossa: http://frantic.s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalapset/2016/02/01155429/Tutut-tuntemattomat-raportti_web.pdf (viitattu 6.10.2016)

Pelastakaa lapset ry 2012: 16+ yli suojaikärajan. Nuorten kokemuksia internetistä – laillista, laitonta vai häirintää? Saatavilla www-muodossa:

http://s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalapset/main/2016/02/01123848/Raportti_16Ylisuojaikarajan.pdf (viitattu 11.9.2016)

Pelastakaa lapset ry 2013: Ota puheeksi – Internet ja lasten seksuaalinen hyväksikäyttö, Valoaho, S. (toim.). Saatavilla www-muodossa: http://s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalapset/main/2016/02/01123848/Ota-puheeksi_Final.pdf (viitattu 25.9.2016)

Salo, U. 2015; Simalabim, sisällönanalyysi ja koodaamisen haasteet, teoksesta Umpikujasta oivallukseen, toimittaneet Aaltonen, S. & Hogbacka, R. Tampere yliopisto Press, Tampere

Sasson, H. & Mesch, G., 2014; Parental mediation, peer norms and risky online behavior among adolescents. *Computer in Human Behavior* 33 (2014) 32-38

Shin, W. 2015; A parental socialization of children's internet use: a qualitative approach (*New media and society* 2015, Vol. 17(5) 649–665)

Shin, W. & Hyunjin, K. 2014: Adolescents' privacy concerns and information disclosure online: The role of parents and the Internet (*Computers in Human Behavior* 54 (2014) s. 114-123)

Sintonen, S. 2013: Internet ja itseohjautuva oppiminen, teoksesta Kupiainen, R., Kotilainen, S., Nikunen, K. & Suoninen, A. (toim.) *Lapset netissä – puheenvuoroja lasten ja nuorten netin käytöstä ja riskeistä*, Mediakasvatusseuran julkaisuja 1/2013. Saatavilla www-muodossa: <http://www.mediakasvatus.fi/files/ISBN978-952-67693-3-2.pdf> (viitattu 9.10.2016)

Sundberg, L. & Räsänen, S. 2015; Vinkkejä, viihtyisyyttä ja vuorovaikutusta – nuorten osallisuus anonyymeissä verkkoyhteisöissä, teoksesta *Verkko nuorten*

kokemana ja kertomana, Verke – Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus, Helsinki

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009; Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi, Tammi, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä

Youth IGF Project – Childnet International 2013; Global perspectives on online anonymity - Age trends in the use of anonymity online and its impact on human behaviour and freedom of expression. Saatavilla [www-muodossa: http://www.youthigfproject.com/uploads/8/5/3/6/8536818/global_perspectives_on_online_anonymity.pdf](http://www.youthigfproject.com/uploads/8/5/3/6/8536818/global_perspectives_on_online_anonymity.pdf) (viitattu 6.9.2016)

Valcke, M., Bonte, S., De Wever, B. & Rots, I., 2010; Internet parenting styles and the impact on Internet use of primary school children. Computers & Education 55 (2010) 454-464

Vincent, J. 2010. Mobile opportunities: exploring positive mobile opportunities for European children. POLIS, The London School of Economics and Political Science, London, UK. Saatavilla [www-muodossa: http://eprints.lse.ac.uk/61015/1/lse.ac.uk_storage_LIBRARY_Secondary_library_shared_repository_Content_POLIS_Vincent_Mobile-Opportunities_2015.pdf](http://eprints.lse.ac.uk/61015/1/lse.ac.uk_storage_LIBRARY_Secondary_library_shared_repository_Content_POLIS_Vincent_Mobile-Opportunities_2015.pdf) (viitattu 6.10.2016)

Vuorma, T. 2014. Kisaaminen Facebookissa – mitä se on ja tapahtuuko sitä? Pudasjärven seitsemäsluokkalaisten näkemyksiä, Sosiaalialan opinnäytetyö, Lapin ammattikorkeakoulu. Saatavilla [www-muodossa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/77923/Vuorma_Tommi.pdf?sequence=1](http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/77923/Vuorma_Tommi.pdf?sequence=1) (viitattu 7.9.2016)

Özgür, H. 2016; The relationship between internet parenting styles and internet usage of children and adolescents, Computers in Human Behavior 60 (2016) 411-424.

Liitteet

Liite 1

Yhdessä parempi internet - kysely alle 18vuotiaille nuorille

Tällä kyselyllä selvitetään alle 18-vuotiaiden nuorten netin käytön tapoja sekä käsityksiä siitä, miten aikuiset suhtautuvat nuorten netin käyttöön. Kyselyn tuloksia tullaan käyttämään [Mediataitoviikolla](#) 10.-16.2.2014. Viikon teemana on yhdessä parempi internet. Lisäksi kysely on osa Lapin yliopiston mediakasvatusopiskelija Hanne Korpelaisen pro gradu -tutkimusta. Kysely on luottamuksellinen ja siihen vastataan nimettömästi, eikä vastauksia tulla yhdistämään sähköpostiosoitteisiin missään vaiheessa.

Kyselyssä on yhteensä 14 kysymystä, ja aikaa sen täyttämiseen kuluu noin 15 minuuttia. Huoltajilla kyselyssä tarkoitetaan niitä aikuisia, kenen luona asut. Vastaa kaikkiin kysymyksiin sen huoltajan näkökulmasta, joka tietää netin käytöstäsi enemmän.

Lomake on avoinna 17.1.2014 asti.

Sähköpostinsa jättäneiden vastaajien kesken arvotaan kaksi 50€ arvoista lahjakorttia Verkkokauppa.comiin.

Kiitos vastauksistasi!

1. Minkä sivuston kautta tulit tähän kyselyyn? *

IRC-galleria

www.koululainen.fi

www.lemmikkilehti.fi

www.villivarsa.fi

Muualta, mistä?
_____

2. Sukupuoli *

Tyttö

Poika

3. Ikäsi? *

10 tai alle

11

12

13

- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- Yli 20

4. Kuinka usein käytät nettiä? *

- Päivittäin, yli 2h päivässä
- Päivittäin, alle 2h päivässä
- Lähes päivittäin

- Viikottain tai lähes viikottain
- Joitakin kertoja kuukaudessa
- Kerran kuukaudessa tai harvemmin

5. Valitse kaikki omaa netin käyttöäsi kuvaavat vaihtoehdot. *

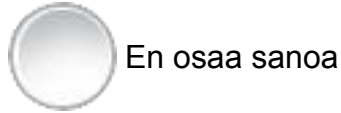
- Seuraan jotakin yhteisöpalvelua (esim. IRC-galleria, Facebook, Twitter)
- Jaan kuvia itsestäni netissä
- Jaan kuvia netissä
- Katselen kuvia netissä (esim. Instagram, Flickr)
- Pidän blogia tai videoblogia
- Seuraan blogia tai videoblogia
- Jaan itse tekemiäni videoita
- Katson videoklippejä (esim. Youtube)
- Jaan kirjoittamiani tekstejä (esim. runoja, elokuva-arvosteluja ym.)
- Kirjoitan keskustelupalstoille (esim. Demi.fi, Suomi24)

- Juttelen netissä sellaisten henkilöiden kanssa, jotka tunnen myös netin ulkopuolella (esim. Skype, Facebook)
- Juttelen netissä henkilöiden kanssa, joita en tunne netin ulkopuolella (chat -keskustelu samanaikaisesti, ei esimerkiksi keskustelupalstat)
- Katson ohjelmia / elokuvia netistä (esim. YleAreena)
- Lataan materiaalia netistä (esim. musiikki, pelit, elokuvat)
- Lataan maksullista materiaalia, kuten piraattielokuvia, netistä maksamatta niistä
- Teen nettiostoksia
- Pelaan ilmaisia nettipelejä
- Pelaan maksullisia nettipelejä
- Soitan netti- tai videopuheluita (esim. Skype) henkilöiden kanssa, jotka tunnen myös netin ulkopuolella
- Soitan netti- tai videopuheluita henkilöille, joita en tunne netin ulkopuolella
- Lähetän sähköpostia henkilöille, jotka tunnen myös netin ulkopuolella
- Lähetän sähköpostia henkilöille, joita en tunne netin ulkopuolella

6. Koetko, että huoltajasi tietää, mitä kaikkea teet netissä? *

Kyllä

7. Mitkä ovat sellaisia asioita, joita teet netissä, mutta joista huoltajasi ei tiedä ja / tai joista et haluaisi huoltajasi tietävän? Vastaa vain, jos koet, että tällaisia asioita on.

---

8. Valitse sopivat vaihtoehdot. Vastaa vain niihin kohtiin, jotka koskevat omaa toimintaasi netissä, jätä loput tyhjiksi. Valitse sopivin vaihtoehto sen huoltajan mukaan, joka tietää kyseessä olevasta asiasta enemmän.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Huoltajani tietävät, millä nettisivuilla käyn	☐	☐	☐	☐	☐
Huoltajani tietävät, kuinka paljon käytän aikaa internetissä	☐	☐	☐	☐	☐

Huoltajani tietävät,
mihin palveluihin
(esim. pelisivustot,
nettikaupat,
sähköpostit) olen
rekisteröitynyt.

Huoltajani tietävät,
mitä
yhteisöpalveluita
(esim. IRC-galleria,
Facebook) käytän

Huoltajani tietävät,
paljonko käytän
rahaa netissä

Huoltajani tietävät,
mitä tietoja jaan
itsestäni netissä

Huoltajani tietävät,
kenen kanssa
juttelen netissä

Huoltajani tietävät,
mitä pelejä pelaan
netissä

Mielestäni on ok,
että huoltajani on
kaverini
yhteisöpalvelussa

Minulle tulee usein
riitaa huoltajani
kanssa netin
käytöstäni

9. Kuvaile 1-5:llä sanalla millaiseksi koet seuraavien suhtautumisen
netin käyttöösi.

Huoltajasi *

Opettajasi (esimerkiksi luokkasi opettaja, luokanvalvoja)

Muu läheinen aikuinen, kuka? (vastaa vain, jos koet sellaisen olevan)

---

10. Valitse alla olevista kohdista ne, jotka pitävät mielestäsi paikkansa *

Tutustumme huoltajani kanssa yhdessä uusiin nettipalveluihin (esim. yhteisöpalvelut kuten Facebook, nettikaupat)

Käytän nettipalveluja yhdessä huoltajani kanssa

Tutustumme huoltajani kanssa yhdessä uusiin nettipeleihin

- Pelaan nettipelejä yhdessä huoltajani kanssa
- Huoltajani keskustelee kanssani netinkäytöstäni
- Huoltajani seuraa netinkäyttöäni
- Huoltajani asettaa rajoituksia netinkäyttölleni
- Huoltajani opastaa, mitä tietoja saan jakaa itsestäni netissä
- Huoltajani auttaa minua löytämään sopivia nettisisältöjä, esimerkiksi sivuja, pelejä tai yhteisöpalveluita
- Huoltajani tukee minua, jos kohtaan ahdistavia sisältöjä netissä
- Huoltajani tukee minua, jos kohtaan kiusaamista tai häirintää netissä
- Huoltajani auttaa minua nettiostosten tekemisessä
- Huoltajani auttaa minua, jos kohtaan netissä teknisiä vaikeuksia (esim. blogin ylläpito, valokuvien siirto)
- Huoltajani auttaa minua, jos minulla on ongelmia vieraskielisten sivujen kanssa

11. Mihin näistä kaipaisit lisää tukea tai yhteistä toimintaa huoltajaltasi tai muulta läheiseltä aikuiselta? Valitse kaikki sopivat väittämät *

- Uusiin nettipalveluihin tutustuminen
- Nettipalvelujen käyttäminen yhdessä
- Uusiin nettipeleihin tutustuminen

- Nettipelien pelaaminen yhdessä
- Keskustelua netinkäytöstäni
- Rajojen asettaminen
- Opastusta, mitä tietoa voin jakaa itsestäni netissä turvallisesti
- Sopivien nettisisältöjen löytäminen
- Tukea, kun olen kohdannut ahdistavia sisältöjä
- Tukea, kun olen kohdannut kiusaamista tai häirintää
- Apua nettiososten tekemisessä
- Apua teknisiin ongelmiin
- Apua vieraskielisten sivujen kanssa
- En missään näistä

12. Miten toivoisit huoltajiesi tai muiden läheisten aikuisten suhtautuvan ja osallistuvan netin käyttöösi (esim. yhdessä tekeminen, keskustelu, säännöt, rajoitukset)? Millaista tukea tahtoisit saada netin käyttöösi? *

---

13. Jatka lausetta. Mielestäni internetin tekisi paremmaksi se, että...

*

---

14. Jos tahdot osallistua Verkkokauppa.comin 50€ lahjakorttien arvontaan, jätä tähän sähköpostiosoitteesi.
